

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU
BAŞKANLIĞI

ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM REHBERİ

TEMMUZ 2006

ÖNSÖZ

Kurulumuz bünyesinde İtalya Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın işbirliği ile yürütülmekte olan "Aklamayla Mücadele Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi"nin temel hedefleri arasında yer alan, şüpheli işlem bildirim sisteminin ve yükümlü gruplarının şüpheli işlem bildirim kapasitesinin güçlendirilmesi kapsamında bir rehber hazırlanması amacıyla ilk olarak 3-5 Kasım 2004 tarihlerinde Başkanlığımızda bir toplantı gerçekleştirilmiş ve toplantıda yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

Çalışma grubunda yer alan ilgili kuruluşlar ve sektör temsilcilerinin yanı sıra İtalyan Kambiyo Bürosunun işbirliği ve katkıları sonucunda hazırlanmış bulunan "Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi" ile yükümlü grupları nezdinde konuya olan duyarlılığın artırılması, ihtiyaç duyulabilecek bilgilerin geniş kesimlere ulaştırılması ve yükümlü grupları ile işbirliğinin azami düzeyde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Rehberde aklama suçunun yanı sıra terörün finansmanının önlenmesine yönelik tedbirlere de yer verilmiş olup kavramlar, yöntemler ve uluslararası gelişmeler ile ulusal mevzuat ve uygulamalar her bir konu bazında ayrı ayrı ele alınmıştır.

Rehberin Birinci Kitabı "Aklama Suçunun Önlenmesi", İkinci Kitabı ise "Terörün Finansmanının Önlenmesi" başlıkları altında düzenlenmiştir. Birinci Kitapta şüpheli işlem bildirim göstergeleri yükümlü gruplarının faaliyet gösterdiği sektörler itibariyle belirlenmiştir. İkinci Kitapta ise mali işlemlerin terörün finansmanı amacıyla gerçekleştirildiğine ilişkin göstergelere ayrıca yer verilmiştir.

Aklama suçunun ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik bilincin geliştirilmesini ve bu bağlamda şüpheli işlem bildirim kapasitesinin güçlendirilmesini teminen hazırlanan bu Rehberin oluşturulmasında katkıda bulunan kuruluşlarımızın ve İtalyan Kambiyo Bürosunun temsilcilerine teşekkür eder, çalışmanın kullanıcılara yararlı olmasını dilerim.

Ankara, 15 Temmuz 2006

Dr. Genç Osman YARAŞLI
MASAK Başkan V.

BİRİNCİ KİTAP

AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİ

I. BÖLÜM : GENEL AÇIKLAMALAR	1
A. AKLAMA KAVRAMI	1
B. AKLAMA SUÇUNUN EKONOMİK, SOSYAL VE SİYASAL ETKİLERİ	2
1. EKONOMİK ETKİLER	2
2. SOSYAL VE SİYASAL ETKİLER.....	3
C. AKLAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI VE AKLAMA YÖNTEMLERİ	4
1. AKLAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI	4
2. AKLAMA YÖNTEMLERİ	5
a) Şirinler (Smurfing) Yöntemi	5
b) Parçalama (Structuring) Yöntemi.....	6
c) Vergi Cennetleri (Off-Shore Merkezler).....	6
d) Tabelâ Bankaları (Shell Banks).....	7
e) Tabelâ Şirketleri (Paravan Şirketler).....	7
f) Göstermelik Şirketler (Nakit Para Kullanılan İşyerleri).....	7
g) Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back).....	7
h) Döviz Büroları.....	8
i) Resmi Olmayan Havale Sistemleri (Informal Money Transfer Systems).....	8
j) Sahte veya Yanıltıcı Fatura (Hayali İthalat, İhracat).....	9
k) Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması.....	9
D. AKLAMA SUÇUNA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER	9
1. ULUSAL MEVZUAT	9
2. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	11
II. BÖLÜM : AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİNDE TEMEL İLKELER VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER	12
A. AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİNDE TEMEL İLKELER	12
1. MÜŞTERİNİN TANINMASI KURALI VE ÖNEMİ.....	13
a) Müşteri Kabul Politikası.....	13
b) Müşteri Kimliğinin Tespit Edilmesi ve Müşterinin Tanınması Politikası.....	15
c) Kayıtların Saklanması ve Güncellenmesi.....	16
d) Aklama ve Terörün Finansmanına Yönelik Düzenlemelerin Bilinmesi ve Uluslararası İşlemlere Dikkat Edilmesi.....	17
e) İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri.....	17
2. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM SİSTEMİ VE ÖNEMİ.....	18
3. YÜKÜMLÜ GRUPLARININ AKTİF İŞBİRLİĞİ.....	19
4. TEMEL İLKELERE UYUMSUZLUK DURUMUNDA KARŞILAŞILACAK RİSKLER	20
a) Yasal Risk	20
b) İtibar Riski.....	21
c) Operasyonel Risk	21

B. YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER	22
1. KİMLİK TESPİTİ.....	23
a) Kimlik Tespiti Yapmak Zorunda Olan Yükümlüler:	23
b) Kimlik Tespiti Yapmayı Gerektiren İşlemler	23
c) Konusu Yabancı Para Olan İşlemlerde 12.000 YTL'lik Sınırın Hesaplanması	24
d) Yapılacak İşlemlerle İlgili Olarak Kimlikleri Tespit Edilmesi Gerekenler	24
e) Örnekler	25
f) Kimlik Tespitine Esas Belge Nevileri.....	25
g) Kimlik Tespiti ile İlgili Olarak Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar	26
(1) İkili ve Çok Taraflı Anlaşma İmzalanan Ülke Vatandaşlarının Kimlik Tespiti	26
(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşları	26
(3) Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Anlaşmasını İmzalayan Ülke Vatandaşları	26
(4) Yabancı Ülkelerde Kurulu Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişiler	27
(5) İmza Sirkülerinin Kimlik Belgesi Olma Niteliği	27
h) Kimlik Tespit Usulü.....	28
i) Adres Beyanı.....	31
j) Kimlik Tespitinin İstisnası	31
2. KAYITLARIN SAKLANMASI	31
3. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ.....	31
a) Şüpheli İşlemin Tanımı	31
b) Şüpheli İşlem Bildirim Formu ve Şüpheli İşlem Tipleri	32
c) Haber Verme Yasağı (Bildirimlerin Gizliliği)	32
d) Şüpheli İşlem Bildirim Prosedürü	32
(1) Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler	32
(2) Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Doldurulması ve İmzalanması.....	33
(3) Şüpheli İşlem Bildirim Süresi.....	33
(4) Bildirimin Yapılacağı Yer	34
4. UYUM GÖREVLİSİ ATANMASI, TANIMI, NİTELİĞİ VE ROLÜ	34
5. DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	36
a) Personelin Eğitimi.....	36
(1) Çalışanlarına Eğitim Vermek Zorunda Olan Yükümlüler	36
(2) Eğitim Programlarının İçeriği.....	36
b) Denetim.....	36
c) Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü.....	37
d) Sır Saklama Yükümlülüğü	37
6. MÜEYYİDE	37
7. GERİ BİLDİRİM	38

III. BÖLÜM : ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİNE YÖNELİK GÖSTERGELER.....	38
A. AMAÇ VE HEDEFLER.....	38
B. ŞÜPHELİ İŞLEM TİPLERİ VE ŞÜPHELİ İŞLEMLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	39
1. İKİ VE ÜÇ NO'LU GENEL TEBLİĞLER'DE BELİRTİLEN ŞÜPHELİ İŞLEM TİPLERİ.....	40
2. GENEL GÖSTERGELER	41
a) Müşteri Profiline İlişkin Göstergeler.....	41
(1) Yetersiz, Tutarsız, Eksik Bilgi veya Belge Verilmesi.....	41
(2) Şüphe Duyulmasını Gerektirecek Özel Göstergelerin Bulunması	42
(3) Yükümlü Kuruluşun Personeliyle ve Mevcut Diğer Kişilerle İlişkilerde Tutarsız Davranış Gösterilmesi	42
(4) Kişinin Mali Profili ile Kişisel ve Ekonomik Durumu Arasında Tutarsızlık	43
(5) Üçüncü Kişilerle İlişkiler.....	43
(6) Mülkiyet Durumu ya da Ortaklık Yapısı Karmaşık ve Olağan Olmayan Tüzel Kişiler.....	43
b) İşlemlerle İlgili Göstergeler	43
(1) Tekrarlılık.....	43
(2) Karlılık	44
(3) Bölünmüş İşlemler.....	44
(4) Ekonomik Mantığı Olmayan İşlemler	44
(5) Olağan Olmayan Ödeme Yöntemlerinin Kullanılması	44
3. SEKTÖREL ŞÜPHELİ İŞLEM GÖSTERGELERİ.....	45
a) BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	45
b) SİGORTA SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER	49
c) SERMAYE PİYASALARINA İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	49
d) YETKİLİ MÜESSESELERE İLİŞKİN GÖSTERGELER	50
e) İKRAZATÇILARA İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	50
f) FAKTÖRİNG ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER	51
g) FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	51
h) TÜKETİCİ FİNANSMAN ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER	51
i) PTT ve KARGO ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	51
j) GAYRİMENKUL SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	52

İKİNCİ KİTAP

TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ

A. GİRİŞ.....	52
B. ULUSAL MEVZUAT	53
C. ULUSLARARASI GİRİŞİMLER	53
1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NEZDİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER.....	53
a) Sözleşmeler	53
b) Güvenlik Konseyi Kararları	54
2. FATF NEZDİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER.....	55
D. TERÖRÜN FİNANS KAYNAKLARI	56
1. YASAL KAYNAKLAR	56

2.	YASADIŞI KAYNAKLAR.....	57
3.	FİNANS KAYNAKLARINI HARCAMA YERLERİ.....	57
E.	TERÖRÜN FİNANSMANI İLE AKLAMA SÜRECİ ARASINDAKİ BENZERLİK VE FARKLILIKLAR.....	58
F.	TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE MALİ KURULUŞLARIN ROLÜ.....	59
G.	TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE BAĞLANTILI ŞÜPHELİ İŞLEM GÖSTERGELERİ.....	60
1.	HESAPLARA İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	60
2.	ELEKTRONİK TRANSFERLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	61
3.	MÜŞTERİ VEYA MÜŞTERİ FAALİYETLERİNİN ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	61
4.	TERÖRİST ORGANİZASYONLARLA BAĞLANTISINDAN ŞÜPHELENİLEN BÖLGELERLE GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEMLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	61
5.	KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA İLİŞKİN GÖSTERGELER.....	62

BİRİNCİ KİTAP AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİ

I. BÖLÜM GENEL AÇIKLAMALAR

A. AKLAMA KAVRAMI

Aklama olgusu en geniş anlamıyla “yasadışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi ve niteliğinin değiştirilmesi suretiyle yasal görüntü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması” olarak tanımlanmaktadır. Kaynağı açıklanamayan büyük miktarda yasadışı gelirin izleri suç faillerinin yakalanmasında delil teşkil edebileceğinden ve suç gelirlerine el konulması söz konusu olabileceğinden, her türden suç örgütleri yasadışı faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri aklamak ihtiyacı içindedir.

Birçok suçun kaynağında yatan temel saikin para ve menfaat elde etme arzusu olduğu göz önüne alındığında; hapis ve para cezası gibi geleneksel yaptırımların suç işleme motivasyonunu kıramadığı görülmüştür. Mücadelede etkinliği sağlamak ve caydırıcılık bakımından ayrı bir suç ve cezalandırma yaklaşımı gündeme gelmiştir. Aklama suçunun, bu suça kaynaklık eden suçtan (öncül suçtan) ayrı bir suç olarak sayılmasındaki asıl amaç; suç gelirlerinden yararlanan kişileri bu gelirlerden mahrum etmek suretiyle, kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçların engellenmesidir.

Aklama fiillerinin suç sayılması ve bu suçla mücadele edilmeye başlanması 1980’li yıllara dayanmaktadır. Uluslararası uyuşturucu ticaretinin yarattığı tehdidin büyümesine paralel olarak uluslararası platformda bu konudaki hassasiyet de artmış ve aklama suçuna yönelik fiiller ilk kez 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nde yer almıştır.

Halen Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, OECD bünyesinde yürütülen uluslararası faaliyetler özellikle G-7 ülkeleri tarafından 1989 yılında kurulan, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 31 ülke ve 2 uluslararası kuruluşun üye olduğu, aklama ile mücadelede uluslararası niteliği olan düzenlemeler yaparak ülkelere bu konuda tavsiyelerde bulunan Mali Eylem Görev Grubu’nun (FATF-Financial Action Task Force) kurulmasıyla daha somut hale gelmiştir.

Uluslararası platformda meydana gelen bu gelişmeler, tüm ülkelere, yasal düzenlemelerini yaparak aklamayı bir suç haline getirmeleri, mali kurumlar ve mali olmayan kurumlar ile profesyonel meslek hizmeti sunan meslek erbabına yönelik olarak müşterini tanı ilkesi doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapmaları ve uluslararası işbirliğine gitmeleri gibi hususlarda tavsiye ve telkinler getirmiştir.

Ülkemiz de gerek üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlar, gerekse taraf olduğu anlaşmalar yoluyla aklama suçu ile uluslararası mücadeledeki yerini almıştır.

Bu bağlamda 19 Kasım 1996 tarihinde, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunla birlikte “aklama” kavramı hukuk sistemimize girmiştir.

B. AKLAMA SUÇUNUN EKONOMİK, SOSYAL VE SİYASAL ETKİLERİ

Suçla mücadelede en etkili yöntemlerden biri suçtan elde edilen gelirin izini sürmek ve böylece suçluları bu gelirlerden mahrum etmektir. Ancak bundan da önemlisi mali sistemlerin ve kurumların dürüst kalmasını sağlamak, toplumun sisteme olan güvenini korumaktır. Bu amaçla yapılmaya çalışılan şey “yasal” mali piyasa ile "yasal olmayan" piyasa arasında güçlü barikatlar oluşturmak, yani kirli paranın yasal mali sisteme girişini engellemektir. Zira aklama operasyonları hukuka aykırı fiillerin gizlenmesi amacıyla meşru ekonomik piyasalarda gerçekleştirilmektedir.

Bu nedenle aklama, ekonomiden toplumsal ve siyasal yapıya kadar pek çok yönden olumsuz etkileri olan bir suç türüdür. Aklayıcılar piyasa koşullarında en iyi yatırım aracının tercihi gibi rasyonel bir mantıkla ve temel ekonomik göstergelere göre hareket etmediklerinden, aklama sürecinde para, özellikle yeterli düzenlemelere sahip olmayan veya bu konuyla ilgili kontrollerin gevşek olduğu ülkelere yönelmektedir. Diğer bir deyişle, aklayıcılar rasyonel yatırımcılar gibi getiri oranına göre değil, düzenleme ve denetim farklılıklarına göre ülke seçimi yapmaktadırlar.

1. EKONOMİK ETKİLER

Aklama sürecinde hangi dönemlerde ülkeye para girişinin yoğunlaşacağını tahmin etmek çok zordur. Suç gelirinin ülkeye ne zaman gireceği ve ne zaman çıkacağı bilinemediğinden sonuçta konjonktürden bağımsız beklenmedik fon hareketleri söz konusu olabilmektedir. Bu durum özellikle para talebinde istikrarsızlık oluşturacak ve talebin öngörülemezliği gibi bir sonuç doğurarak, uygulanan ekonomi ve para politikasını olumsuz yönde etkileyecek, piyasalarda dalgalanmalara ve istikrarsızlıklara yol açacaktır.

Aklama ayrıca gelir ve servet yoğunlaşmasına yol açarak gelir dağılımı üzerinde de olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Aklama sürecini tamamlayarak yasal bir görünüm kazanan suç geliri, yeniden sahibine döndüğünde ekonomi içerisinde belirli bazı kişi ve grupların elinde toplanmakta, bu durum gelir dağılımında adaletsizliğe neden olabilmektedir.

Aklama mikro bazda işletmelerin mali yapılarında değişiklikler meydana getirerek de risk oluşturmaktadır. Bu bağlamda suç gelirlerinin aklanması amacıyla kurulum, faaliyet gösteren işletmeler, ekonomik konjonktüre ve piyasadaki cari koşullara bağlı olmaksızın aktif pasif dengelerini kurabildiklerinden mali açıdan bir sıkıntıya girmeyecekler ve sektörde tamamen piyasa şartlarına göre faaliyet gösteren işletmeler karşısında daha avantajlı konuma geleceklerdir. Bu durum piyasada haksız rekabete yol açacak ve aklama sürecinin yaratacağı bu rekabet eşitsizliği kayıtlı yasal faaliyetleri de engellediğinden uzun vadede kamu maliyesinin sağlığının bozulmasına ve vergi hasılatının düşmesine neden olacaktır.

Aklama faaliyetinde, aklayıcıların parayı yasadışı kaynağından uzaklaştırmak amacıyla sık sık bir para birimini diğer bir para birimine çevirdikleri görülmektedir. Bu çerçevede ülkeye döviz olarak giren paranın, ülke içerisinde yerli para birimine dönüştürüldükten sonra bir süre elde tutulması, orta vadede yerli paranın aşırı değerlenmesine yol açacak, bu durum ise muhtemelen ödemeler bilançosuna yansiyabilecek; ihracatı azaltıp ithalatı özendirdiği için toplam talebi daraltıcı bir etki yaratabilecektir.

Öte yandan döviz kurlarında yaşanan bu değişim, bir kur riski doğuracak; bu ise döviz üzerinden borçlananlar lehine, yerli para üzerinden borçlananlar aleyhine bir durum

yaratacaktır. Bu durum sadece bankalar açısından değil, vadeli ödemelerin yaygın olduğu ticari sektörde de büyük sorunlara ve iflaslara yol açabilecektir.

Benzer bir istikrarsızlık hisse senedi piyasasında ortaya çıkabilecektir. Yasadışı kaynaklı bu sıcak para girişi borsada suni yükselişlere neden olabilecek, para ülkeden çıkmaya karar verdiğinde ise ani düşüşlere rastlanabilecektir.

Bir istikrarsızlık da taşınmaz fiyatlarında ortaya çıkabilecek, bu varlıkların değerleri dengesiz olarak artıp azalabilecektir. Varlıkların değerinde görülen artış ve azalışlar, taşınmaz sahiplerinin beklentilerini de etkileyecek; dolayısıyla bu piyasada fiyatların aşırı yükselmesine neden olabilecektir.

Özetle, suç gelirleri yöneldiği ekonomide serbest piyasa koşullarının oluşumunu engellediği gibi varlıkların değerlerinde önemli istikrarsızlıkların yaşanmasına, genel fiyat seviyesi üzerinde baskı yaratarak enflasyonun yükselmesine neden olabilecektir.

Bütün bu finansal istikrarsızlıklar reel ekonomiyi de olumsuz etkileyebilmektedir. Aklama faaliyetinin yoğun olduğu ülkeye özellikle yabancı yatırımcılar daha zor gelecektir. Zira suç gelirinin mali sistemde yarattığı istikrarsızlıklar ekonominin kredibilitesini de etkileyecek, rasyonel girişimciler yatırım yaparken ülke riskini de göz önünde bulunduracakları için ülkeye gelmekte tereddüt edeceklerdir. Dolayısıyla “kötü para, iyi parayı tedavülden kovar” şeklinde kabaca özetlenebilecek Gresham Kanunu, bir başka şekilde işlemeye başlayacak; yasa dışı para, yasal parayı tedavülden kovmaya başlayacaktır. Yasal paranın ülkeye girmekten kaçması ise yatırım oranının yükselmemesi sonucunu doğuracaktır. Bu durum ise uzun vadede, sürdürülebilir büyümenin düşmesi anlamına gelmektedir.

Ayrıca yüksek meblağlardaki yasadışı gelirin verimli yatırımlar yerine riskli ve küçük iş alanlarına yöneldiği, dolayısıyla ekonomik büyüme üzerinde etkili olmadığı yönünde bulgular da vardır.

2. SOSYAL VE SİYASAL ETKİLER

Aklamanın olumsuz ekonomik etkilerinin yanı sıra sosyal ve siyasal maliyetleri de bulunmaktadır. Bu çerçevede bahsedilecek ilk etki, toplumsal dokuda, sosyal ve ticari ahlak yapısında zayıflamanın ortaya çıkabilmesidir. Aklama, başta uyuşturucu ve silah kaçakçıları ve örgütlü suç mensupları olmak üzere suçlulara yasa dışı faaliyetlerini yürütmeleri için imkan sağlayacaktır. Bunun da ötesinde organize suç örgütlerinin elinde biriken yüksek miktardaki yasadışı fon, bu örgütlere sadece ekonomik güç sağlamakla kalmayıp, yasal ekonominin temellerini sarsacak ve demokratik kurumların güvenliğini de tehdit edecek bir silaha dönüşecektir. Suçların yaygınlaşması halinde, yasal ve kayıtlı sektörde faaliyet gösterenlerde suç örgütlerinin idare ile bağlantılı olduğu kanaati yaygınlaşabilecek, bu durum ise idareye olan güveni sarsacak ve toplumsal huzursuzluklara yol açacaktır. Ayrıca yasadışı faaliyetlerin yaygınlaşması ve idareye olan güvenin sarsılmasının bir yansıması olarak hukuk sistemine olan güven de azalacak ve hukuk sistemi sorgulanır hale gelebilecektir.

C. AKLAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI VE AKLAMA YÖNTEMLERİ

1. AKLAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI

Aklama suçuyla mücadelede gerek önleyici tedbirler gerekse özel soruşturma teknikleri geliştirilerek önemli aşamalar kaydedilmiştir. Bununla birlikte suçlular da getirilen tedbirlere karşı kendi aklama tekniklerini geliştirmekte gecikmemişlerdir. Aklama tekniklerindeki karmaşıklığa paralel olarak bu işte uzmanlaşan profesyoneller ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kişiler, içinde buldukları ülkenin mali sistemine, ekonomik şartlarına ve denetim gücüne bağlı olarak yeni teknikler geliştirebilmekte, özellikle denetimin zayıf olduğu ülke ve sektörleri rahatlıkla suiistimal edebilmektedirler.

Aklama sürecinde; suç gelirinin, değerini mümkün olduğu kadar koruyacak, yetkililerin dikkatini çekmeyecek ve mali sistem içinde bir süreçten geçirilerek kullanılabilirliğini arttıracak şekilde başka varlıklara dönüştürülmesi hedeflenir.

Yapılan araştırmalar aklamaya yönelik olarak çok sayıda yöntemin kullanılabileceğini göstermekle birlikte, bu yöntemlerin bazı ortak noktalarını ortaya koymuştur. Hemen hemen tüm yöntemlerde suç geliri, belirli benzer aşamalardan geçirilmek suretiyle ekonomiye aklanmış olarak sokulmaktadır. Kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilen bu süreç; yerleştirme, ayırıştırma ve bütünleştirme olmak üzere üç aşamada ele alınmaktadır.

Yerleştirme aşamasında; suçtan kaynaklanan gelirin yasal ekonomik sisteme entegre edilmesi amaçlanır. Suçtan elde edilen gelir, özellikle uyuşturucu ticaretinde nakit formuna sahiptir. Ancak çek veya senet gibi finansal araçların da sıkça kullanıldığı günümüzde suç geliri her zaman nakit formda olmayabilir. Nakit formundaki para dikkat çekici olduğundan suç gelirinin sisteme sokulmasında örneğin birden fazla kez ciro edilen çekler kullanılabilir.

Hangi formda olursa olsun suçtan elde edilen gelirin mali ya da mali olmayan sektörlerde faaliyet gösteren yükümlüler vasıtasıyla yasal sisteme sokulması aşaması, aklayıcılar için en zor aşamadır. Çünkü bu aşamada gelir ile yasadışı kaynağı arasındaki bağ henüz kesilmemiştir ve aklayıcının paranın kaynağına ilişkin yasal bir gerekçesi yoktur. Dolayısıyla yasadışı gelirin yasal sisteme sokulduğu bu ilk durum, özellikle şüpheli işlem bildirimlerine konu edildiğinde, aklama suçu ile mücadele eden birimler açısından tespitinin ve el konulmasının en kolay olduğu aşamadır.

Bu nedenle suçtan elde edilen gelirin sisteme girişi sırasında, yükümlülerden müşterinin tanınması prensibi çerçevesinde daha dikkatli olmaları beklenir.

Ayırıştırma aşamasında; gelirin yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılması ve suçtan kaynaklanan gelire yasal bir gerekçe kazandırılması amaçlanır. Sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi işlemle suç gelirinin izinin sürülmesi zorlaştırılır.

Bilgisayar ve iletişim alanındaki ilerlemeler ve sermayenin serbest dolaşımına yönelik düzenlemeler sayesinde fonların ülkeler arasındaki hareketi oldukça yoğun olduğundan suçla mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi özellikle bu aşamada karşımıza çıkmaktadır. Yükümlü gruplarının müşterileri ile ilişkilerinde azami özeni göstermeleri, şüpheli işlemlerin bu aşamada da tespiti açısından önem arz etmektedir.

Bütünleştirme aşamasında; daha önce mali sisteme giren ve yasadışı kaynağından uzaklaştırılan ekonomik değer kullanıma hazırdır. Ayırıştırma aşamasında yasadışı kaynağı ile bağlantısı koparılan ve meşruiyet kazandırılan suç gelirinin şekil değiştirmesine gerek kalmamıştır. Artık kaynağına ilişkin yasal bir açıklama yapılabilecektir.

Her aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden aklama süreci tamamlanabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok değişkene bağlı olabilir.

2. AKLAMA YÖNTEMLERİ

Aklama sürecinde pek çok kişinin aklına gelmeyecek yöntemler kullanılabilir. Bu açıdan sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır demek yanlış olmaz. Aklama yöntemleri ülkeden ülkeye, finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak değişir.

En çok kullanılan yöntemler şu şekilde sıralanabilir.

- Şirinler (smurfing) yöntemi
- Parçalama (structuring) yöntemi
- Vergi cennetleri (off-shore)
- Tabela bankaları (shell banks)
- Paravan ya da hayali şirketler,
- Nakit para kullanılan işyerleri (göstermelik şirketler)
- Oto-finans borç yöntemi (Loan-back)
- Döviz büroları
- Resmi olmayan havale sistemleri (Hawala-Hundi, Uzak Asya Chit Sistemi, vb)
- Sahte fatura (hayali ihracat)
- Fonların fiziken ülke dışına kaçırılması

Aklama sürecinde birden fazla yöntem aynı anda kullanılabilir. Örneğin şirinler yöntemi ile parçalama yöntemi aynı anda kullanılmaya çok uygun yöntemlerdir.

a) Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Şirinler yöntemi büyük tutarlı yasadışı fonların, dikkat çekmemek ve resmi raporlama eşiklerinden kaçınmak amacıyla çok sayıda kişi adına açılmış hesaplara bölünerek yatırılmasıdır.

Zira bazı ülkelerde belirli tutarların üzerindeki nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu limit örneğin ABD için 10.000 dolar olup, bu miktara eşit veya üzerinde işlem yapılması durumunda bildirim yapılması gerekmektedir. Bildirim yükümlülüğü kapsamında kaçınmak için eldeki fon bu limite yakın tutarlara bölünür ve çok sayıda kişi (smurf) tarafından çok sayıda bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırılır.

Örneğin 20 kişinin çeşitli banka şubelerine 9.000'er dolar yatırması halinde, günde 180.000, 10 günde 1.800.000 dolar, nakit bildirim kapsamına girmeksizin sisteme yerleştirilmiş olacaktır. Sisteme giren para elektronik fon transferleri veya başkaca finansal araçlarla (ayırıştırma) ülke dışına çıkarılabilir.

Bu yöntemle nakit işlem bildiriminin olduğu bir ülkede ancak nakit bildiriminden kurtulmak amaçlanabilir. Zira şüpheli işlem bildiriminde herhangi bir parasal sınır olmaksızın şüphelenilen her durumun yetkili otoritelere bildirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde ise aklama suçunun önlenmesine dair mevzuat kapsamında nakit işlem bildirimine ilişkin yasal bir yükümlülük bulunmamaktadır. Bununla birlikte Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve Merkez Bankasının konuya ilişkin talimatları çerçevesinde bankalar; ithalat, ihracat, görünmeyen işlemler ve sermaye hareketleri dışında, yurtdışına yapılan 50.000 ABD Doları karşılığı ve bu miktarı aşan Türk Lirası ile 50.000 ABD doları ve eşitini aşan döviz transferlerine ilişkin bilgileri Merkez Bankasına bildirmektedir. Aklama incelemelerinde bu tip bilgilerden yararlanılabilmektedir. Bu nedenle raporlamaya konu bu ve benzeri eşiklerin hemen altında yapılan işlemlere de dikkat gösterilmelidir.

b) Parçalama (Structuring) Yöntemi

Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi (şirinleri) bulmak her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumda insan sayısı yerine işlem sayısını artırmak suretiyle bildirimden kaçınmak mümkün olabilir. Parçalama yöntemini şirinler yöntemine benzetmek mümkündür. Çünkü her ikisinde de yüksek tutarlar düşük miktarlara bölünmek suretiyle işleme tabi tutulmaktadır.

Bu yöntemde yine bildirimden kaçınmak, iz bırakmamak ve suç gelirini dikkat çekmeden sisteme sokmak amacıyla bölme tekniği kullanılmakta, çok yüksek montanlı bir işlem küçük tutarlarda çok sayıda işleme bölünmektedir. Örneğin 1,5 milyon dolarlık bir tutar, ortalama 7000 dolarlık 200 den fazla transfer işlemi yapılmak suretiyle aklanabilir.

c) Vergi Cennetleri (Off-Shore Merkezler)

Vergi cennetleri, özellikle yerel bankacılık sistemleri ve paravan şirketler vasıtasıyla para aklamının kolay olduğu yerlerdir.

Kıyı bankaları temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplayan, kredi veren ve güvене dayalı işlemler yapan bankalardır. Ancak off-shore merkezlerin sağladığı gizlilik, politik istikrar, sıfır ya da sıfıra yakın vergilendirme, sermaye hareketlerinde tam serbesti, coğrafi konum olarak gelişmiş ülkelere yakınlık gibi avantajlara sahiptirler. Ayrıca telekomünikasyon, ulaşım ve konaklama hizmetleri ile vergi danışmanları ve avukatlar gibi uzman personel desteği de sağlanmaktadır. Aklayıcılar, bu avantajları denetim dışı kalmak, yasal merciler tarafından yapılan soruşturmaları sonuçsuz bırakmak amacıyla kullanmaktadır.

Konuya ilişkin olarak bazı uluslararası kuruluşlar tarafından yayınlanan listelere erişilebilmektedir. Örneğin İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD- Organisation for Economic Cooperation and Development)'nın "www.oecd.org" adresinden vergi cennetlerinin listesine ulaşılabilir.

Aynı şekilde OECD bünyesinde faaliyet gösteren FATF'ın Tavsiyelerini uygulamayan ya da eksik uygulayan ve bu nedenle FATF'ın "İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler Listesi"nde yer alan ülke veya bölgelere (NCCT/Non-Cooperative Countries and Territories), kuruluşun "www.fatf-gafi.org" adresinden ulaşılabilir.

d) Tabelâ Bankaları (Shell Banks)

Herhangi bir ülkede fiziki bir hizmet ofisi bulunmayan, web adreslerinden ibaret olan, bankacılık işlemleri ve kayıtları açısından resmi bir otoritenin denetimine ve iznine tabi olmayan bankalardır. İşlemlerin bu tür bankalar bünyesinde ya da aracılığıyla gerçekleştirilmesi, paravan şirketlerde olduğu gibi iz sürmeyi zorlaştırmaktır. FATF tarafından üye ülkelerden bu özellikte bankalara lisans verilmemesi, finansal kurumların da doğrudan veya dolaylı olarak bu bankalara hizmet vermemesi istenilmektedir.

e) Tabelâ Şirketleri (Paravan Şirketler)

Bu şirketler herhangi bir ticaret veya imalat faaliyetinde bulunmayan ve genellikle sınır-ötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Göstermelik şirketlerden farklıdır; göstermelik şirketlerde de aklama amacı olmakla birlikte yasal bir faaliyet ve bir işyeri söz konusudur. Oysa paravan şirketler sadece kağıt üzerinde vardır. Kurulmalarındaki amaç, ayrıştırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme sürecinde iz sürmeyi zorlaştırmaktır. Bir paravan şirket maskeleyi artırmak için gerçekten yasal işlemlere de girişebilir. Sır saklama yükümlülükleri dolayısıyla ortaklarının dahi öğrenilmesinin mümkün olmadığı bu tür şirketleri diğerlerinden ayırmak güçtür ve birçok sınır-ötesi merkezde şirket kurmak için birkaç yüz dolar yeterli olmaktadır.

Aklayıcılar bu tip birçok şirkete sahip olabilirler ve izleri daha fazla karışık hale getirmek için fonları bir şirketten diğerine aktarırlar. Şirketler arasında yapılan transferler sonucu, paravan şirket çok kârlı bir işletme gibi gösterilebilir. Böyle bir durumda kağıt üzerinde görülen kârın yerine kasaya suçtan elde edilen gelir konur. Bu paranın vergisi ödenir ve yasallaştırılmış olur veya paravan şirket kâr oranı yüksek ya da düşük bir çok şirketi, gayrimenkulu veya değerli kağıdı satın alabilir. Bilinçli spekülasyonlarla, kağıt üzerinde yapılan alım satımlarla bu yatırımlar değerlendirilmiş gözükür ve yine vergisi de ödenmek suretiyle para aklanır. Aklayıcı aklanan ve yasallaşan paranın vergisini ödemeye her zaman hazırdır.

f) Göstermelik Şirketler (Nakit Para Kullanılan İşyerleri)

Bu yöntemde fast food, benzin istasyonu gibi nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kurulur. Bu tür işyerlerinin seçilmesinin nedeni bunların muhasebe denetimlerinin yapılmasının oldukça zor olmasıdır. Böylece yasa dışı kaynaklardan gelen fonlar, bu işyerlerinden elde edilen gelirlere karıştırılabilir.

g) Oto Finans Borç Yöntemi (Loan-Back)

Bu yöntemde bir finansal kuruluşa yatırılan suç geliri sahibine kredi olarak geri dönmektedir.

Örneğin; para aklayacak kişi off-shore merkeze gider ve parayı burada faaliyet gösteren A bankasına yatırır. Daha sonra kendi ülkesindeki C bankasına başvurarak, A bankasındaki hesabını teminat göstermek suretiyle kredi talebinde bulunur. C bankası krediyi verir ve kişi aldığı krediyle istediği yatırımı yapar. Daha sonra kredisini C bankasına geri ödemez ve C bankası da bu kişinin teminat gösterdiği A bankasındaki parasını haciz eder. Böylece kişinin parası kredi talebine konu herhangi bir yatırım şeklinde aklanmış olur.

h) Döviz Büroları

Birçok ülkede bulunan ve nakit ağırlıklı çalışan bu kurumların suiistimale açık yönleri bulunmaktadır. Bu kurumlar vasıtasıyla paranın değişimi nedeniyle gelirin kaynağından bir ölçüde uzaklaştırılması sağlanabilir. Küçük banknotlar büyüklere veya eldeki para birimleri diğer para birimlerine çevrilebilir. Böylece finansal sisteme entegre edilmesi kolaylaşabilir.

Ülkemizde söz konusu olmamakla birlikte kimi ülkelerde döviz büroları fon transfer edebilmekte, nakit karşılığında (seyahat çekleri, euro çek gibi) bazı parasal araçlar verebilmektedir.

i) Resmi Olmayan Havale Sistemleri (Informal Money Transfer Systems)

Bazı bölgelerde para transferi gerçekleştirmek için tek seçenek olan ve ortaya çıkışları günümüz bankacılık sisteminin var olmadığı devirlere dayandığı bilinen “Resmi Olmayan Para Transfer Sistemleri”, paranın resmi transfer sistemleri kullanılmaksızın bir coğrafyadan diğerine transferini sağlayan bir havale sistemidir ve ülkeden hiçbir fiziksel nakit çıkışı olmamaktadır. Sistem hem yasal hem de yasadışı fonların transferinde kullanılabilir. Sistemin tercih edilmesinin nedeni geleneksel bankacılık sistemine nazaran maliyet, süre, güven, anonimlik, çalışma saati ve bürokrasinin azlığı gibi avantajlara sahip olmasıdır. Sistem kimlik tespiti ve gizlilik konusunda kolaylık göstermekte, bu durum işlemin mevcut önleyici mekanizmalarla tespitini oldukça zorlaştırmaktadır.

Çoğunlukla belirli etnik gruplar tarafından kullanılmakta, bu etnik gruplar aynı tarihi ve kültürel kökten gelmekte ve uluslararası göç hareketlerinin artmasıyla bu sistemlerin kullanılma oranı da artmaktadır. Sistemin temelinde güven yatmakta, etnik veya mezhepsel bağlılık bu güven ortamının oluşmasını kolaylaştırmakta ve sistemi ayakta tutmaktadır. Zira hiçbir kayıt yoktur, kayıt varsa bile bunlar yetkilileri yanıltmaya yönelik kayıtlardır. Dolayısıyla bir uyuşmazlık halinde hukuki mercilere başvurma imkanı da mevcut değildir. Bu olumsuzluklara rağmen sistemin etkin bir şekilde işlemesi, kökleşmiş olan bu güven anlayışına dayanmaktadır.

Sistemin çeşitli ülkelere yayılmış olan operatörleri, birbirlerinin muhabirleri gibi çalışmaktadır. Böylelikle birçok ülkeyi kapsayan büyük bir ortak ağ oluşturulmaktadır. A ülkesinde bulunan ve para havale edecek olan kişi, B ülkesindeki bir şahsa gönderilmek üzere parasını yerel operatöre teslim etmekte, operatör ona bir şifre vermektedir. Parayı teslim alan operatör B ülkesindeki operatörü arayarak havale ile ilgili bilgileri aktarmaktadır. Daha sonra A ülkesindeki müşteri B ülkesindeki alıcıyı aramakta ve ona havale edilen parayı almasını sağlayacak şifreyi söylemekte ve alıcı B ülkesindeki operatöre giderek parasını almaktadır. Hatta bazı ağlar aracılığıyla gerçekleştirilen havalelerde şifreye bile ihtiyaç duyulmamaktadır. Böylece hızlı bir biçimde, bürokratik formalitelere gerek kalmadan ve yetkililerin dikkatini çekmeden havale işlemi gerçekleştirilmektedir. Havale emirleri genellikle telefon aracılığı ile verilmekte olup operatörlerin telefon konuşmalarında, konuşmaların başkaları tarafından anlaşılmasını önleyecek biçimde şifreli bir dil kullandıkları, hatta kayıt tutan bazı operatörlerin bu kayıtları şifreli yazdıkları belirlenmiştir.

Bu tür sistemlerin, kontrol edilemez görünse de zayıf bir yönü vardır. Bu zayıf yön, işlemin gün ışığına çıktığı nokta yani geleneksel bankacılık sistemine girdiği noktadır. Zira sistemin operatörü bankacılık sistemini kullanmak zorunda kalabilir. Bunun başlıca iki sebebi vardır;

diğer operatörlerle arasındaki hesapları kapatmak ve farklı para birimlerinin farklı ülkelerdeki kur farklılıklarından yararlanarak arbitraj geliri elde etmek.

Havale işlemleri nedeniyle birbirlerine borçlanan operatörler çeşitli denkleştirme işlemlerine başvurabilmekte ve bu işlemlerden bir kısmı -gerçekleştirilen havalenin ters bir havale ile denkleştirilmesi gibi- bankacılık sistemi kullanılmasını gerektirmemektedir. Bu nedenle yasa uygulayıcı birimler için önem arz eden husus, bankacılık sistemi kullandığı takdirde bu zayıf anın yakalanmasıdır ve en önemli rolü oynayacak olan birimler de bankalardır. Sistem bankayı kullanmaya başladığı an tespit edilebilir ve durum şüpheli işlem bildirim raporları ile yasa uygulayıcı birimlere bildirilerek gerekli inceleme ve kovuşturma başlatılabilir.

j) Sahte veya Yanıltıcı Fatura (Hayali İthalat, İhracat)

Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgeler kullanılarak gerçekleştirilen hayali ihracat işlemleri yoluyla da para aklanabilmektedir. Buna göre değeri çok düşük veya hiç olmayan bir mal ihraç edilmiş gibi gösterilir ve fatura buna uygun olarak düzenlenir, daha sonra yurt dışında bulunan suç geliri ihracat geliriymiş gibi gösterilerek ülkeye getirilebilir. Örneğin gerçek değeri 50 bin dolar olan mal için 500 bin dolar karşılığı fatura düzenlenmek suretiyle, uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen 450 bin dolar tutarındaki suç geliri ihracat geliri gibi gösterilebilir ve aklanabilir.

Bu yöntemde düzenlenen fatura ya düşük değerli bir malın değerini oldukça yüksek gösteren yanıltıcı fatura ya da gerçekte olmayan bir malın değerini tamamen aklanan tutara denk gelecek şekilde gösteren sahte fatura olabilir, ancak ikinci durumda tespit daha kolay olabileceğinden riski fazladır. İhracatın yapıldığı belirtilen ülkedeki firma, faaliyeti olan yasal bir firma, göstermelik bir firma veya paravan bir firma olabilir.

Benzer durum ithalat için de yapılabilir ve bu defa ülkede bulunan suç geliri ithalat karşılığı olarak ülke dışına çıkarılabilir.

k) Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması

Bu yöntem suç gelirinin elde edildiği ülkeden, bu ülkedeki sıkı düzenlemeler nedeniyle, denetim eksikliği veya işbirliğine müsait kuruluşların olduğu ve fonların kolaylıkla yatırılacağı bir başka ülkeye fiziki olarak çıkarılması işlemidir. Fiziken ülke dışına çıkarılan nakit veya hamiline çek, senet, seyahat çekleri gibi diğer finansal enstrümanlar, kaynağından bir ölçüde de olsa uzaklaşmış olur. Daha sonra gittiği ülkede yapılan bir dizi işlemle birkaç ülkeyi de dolaşarak ve aklanmış olarak ilk çıktığı ülkeye getirilebilir.

D. AKLAMA SUÇUNA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

1. ULUSAL MEVZUAT

Aklama suçu 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunla hukuk sistemimize dahil edilmiştir. “Karapara” ve “Karapara Aklama Suçu” Kanununun 2/a ve 2/b maddelerinde tanımlanmış olup aklama suçuna konu menfaat ve değerlere kaynaklık teşkil eden suçlar (öncül suçlar) sayma yöntemi ile belirlenmiştir.

Ancak 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda, 4208 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde yer alan “karapara” ve “karapara aklama suçu” tanımına karşılık

gelmek üzere “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” başlıklı 282 nci madde düzenlenmiş ve aklama suçu özel bir kanundan genel ceza kanununa alınmıştır. Söz konusu madde hükmü aşağıdaki gibidir:

“Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama

MADDE 282 - (1) *Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*

(2) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi hâlinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.”

Değişiklikle birlikte “karapara” kavramı yerine “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri” kavramına yer verilmiş, öncül suçların belirlenmesinde sayma yönteminden vazgeçilerek eşik yaklaşımı benimsenmiştir. Buna göre 4208 sayılı Kanunda olduğu gibi tek tek sayılan suçlar yerine **alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan değerler** aklama suçunun konusunu oluşturmaktadır.

Yine belirtilen değişiklikle, aklama suçunun unsurları “suç gelirlerinin yurt dışına çıkarılması veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması” şeklinde belirlenmiş bulunmaktadır.

Maddenin 4 üncü fıkrasında bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Söz konusu güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ise yine Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesinde yer almaktadır. Buna göre;

(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

Yasadışı gelirlerin müsadere de yine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Kazanç müsadere” başlıklı 55 inci maddesinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

(1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadere karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddî menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddî menfaatlere el konulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hâllerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsadere kararına hükmedilir.

2. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

Bu konudaki ilk uluslararası belge Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 27/6/1980 tarihli toplantısında kabul edilen R(80)10 sayılı Tavsiye Kararıdır. Türkiye'nin 16/1/1996 tarihinde onayladığı "Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" (Viyana Konvansiyonu) ile 26/2/2003 tarihinde onayladığı "Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" (Palermo Konvansiyonu) ise milletlerarası ceza hukuku alanında bu güne kadar kabul edilen kapsamlı uluslararası sözleşmelerdir.

Konu Avrupa Birliği müktesebatı açısından ele alındığında; Türkiye'nin 16.06.2004 tarihinde onayladığı 1990 tarihli Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile bu konuda önemli adımlar atıldığı görülmektedir. Uluslararası işbirliği için öncelikle ulusal sistemlerin suç gelirlerini izleme, arama ve müsadereye ilişkin hükümlerle takviye edilmesi gerektiğini vurgulayan ve Strazburg Konvansiyonu olarak da adlandırılan söz konusu sözleşmede aklama suçuna yönelik düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

"Aklama Suçları

Her bir Taraf, kasıtlı olarak işlenen aşağıdaki fiillerin kendi iç mevzuatına göre suç sayılması için gerekli olabilecek yasal ve diğer tedbirleri alacaktır:

a. Bir malvarlığının suçtan doğan gelir olduğunu bilerek, bunun yasadışı kaynağını gizlemek veya tebdil etmek veya müsnet suçun işlenmesine karışan herhangi bir şahsın eylemlerinin hukuki sonuçlarından kurtulmasına yardım etmek maksadıyla malvarlığının değiştirilmesi veya nakledilmesi,

b. Herhangi bir "malvarlığı"nın, suçtan kaynaklandığını bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini, bu malvarlığıyla ilgili hakları veya sahipliğini gizlemek veya tebdil etmek; ve her Taraf Devletin kendi anayasal prensiplerine ve hukuk sisteminin temel esaslarına bağlı olmak kaydıyla:

c. Alındığı tarihte, bir malvarlığının suçtan hasıl olduğunu bilerek, böyle bir malvarlığının iktisabı, bulundurulması veya kullanılması,

d. Bu maddeye göre tespit olunan suçlardan herhangi birinin işlenmesine iştirak, katılma veya işlenmesi için teşekkül kurma, teşebbüs ve yardım etmek, teşvik etmek, kolaylaştırmak ve tavsiyede bulunmak"

Yine müktesebat kapsamında yer alan Avrupa Konseyi Direktifleri ile mali sistemin aklamada bir araç olarak kullanılmasının engellenmesi amaçlanmaktadır. 10 Haziran 1991 tarihli ve 91/308/EEC sayılı Konsey Direktifinde, bu amaçla kredi kurumu ve mali kurumlara müşterilerinin kimliklerinin tespit edilmesi, kimlik ve işlemlere ilişkin kayıtların saklanması, şüpheli işlemlerin bildirilmesi, iç denetim ve eğitim programları oluşturulması gibi yükümlülükler getirilmiştir. 19 Kasım 2001 tarihinde kabul edilen 2001/97/CE sayılı

Direktifle, öncül suçlar ve yükümlü grupları açısından 91/308/EEC sayılı Direktifin kapsamı genişletilmiştir.

Zaman içerisinde gelişen uluslararası standartlar dikkate alınarak hazırlanan 26 Ekim 2005 tarihli “Mali Sistemin Aklama ve Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Yönelik 2005/60/EC sayılı Avrupa Konseyi Direktifi” ise 91/308/EEC sayılı Direktifi yürürlükten kaldırmıştır. Bu değişiklikte birlikte, aklama suçunun yanı sıra terörizmin finansmanı da Direktif kapsamına alınmış, bu suçların önlenmesine yönelik olarak yükümlü gruplarının müşterileri ile ilişkilerinde risk temelli bir yaklaşım benimsemeleri öngörülmüştür.

Konuya ilişkin bir diğer önemli uluslararası girişim ise 1989 yılında G-7 ülkeleri tarafından OECD bünyesinde kurulan FATF’dir. Türkiye 1991 yılında üye olduğu FATF, suç gelirlerinin aklanması ile mücadele konusunda ulusal hukuk sistemlerinin geliştirilmesi, mevzuatların uyumlaştırılması, mali sistemin rolünün güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında sürekli bir işbirliğinin tesis edilmesi amacıyla kurulmuş ve bu amaçla bir tavsiyeler bütünü oluşturulmuştur.

FATF’ın 1990 yılında yayınlanan üye ülkeleri bağlayıcı nitelikteki 40 Tavsiye Kararı, yeni aklama teknik ve metotlarının gelişmesi üzerine 1996 ve 2003 yıllarında gözden geçirilerek yenilenmiştir. Diğer taraftan FATF’ın 2001 yılında yayınlanan 8 Özel Tavsiye Kararı ile terörizmin finansmanının suç haline getirilmesi öngörülmüştür. FATF, 22 Ekim 2004 tarihinde kuryeler aracılığı ile para nakli konusunu düzenleyen 9. Özel Tavsiyeyi yayınlamıştır. Revize edilen 40 Tavsiye Kararı ile 9 Özel Tavsiye Kararı ülkelerin gerek aklama suçu gerekse terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda almaları gereken önlemleri içermektedir.

1974 yılında dünyanın önde gelen ülkelerinin merkez bankası ve bankacılık denetim otoriteleri temsilcilerinin katılımıyla oluşan Basel Komitesi’nin 1997 yılında yayınladığı “Etkin Bankacılık Denetiminde Temel Prensipler-Core Principles for Effective Banking Supervision” konulu bildirisini de önemli uluslararası enstrümanlar arasında yer almaktadır. Belgede bankaların, aklama suçunun önlenmesine yönelik tedbirler ve yasalar karşısında yeterliliğinin değerlendirilmesi ve denetlenmesinde dikkate alınacak prensipler sayılmıştır.

II. BÖLÜM

AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİNDE TEMEL İLKELER VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER

A. AKLAMA SUÇUNUN ÖNLENMESİNDE TEMEL İLKELER

Aklama suçu ile mücadelede tüm ülkelerde bankalar, sermaye piyasası kurumları, sigorta şirketleri gibi mali kurumların yanı sıra muhasebeciler, noterler, emlakçılar gibi mali olmayan meslek gruplarına da önemli görevler yüklenilmektedir. Özellikle de aklama faaliyetinin yoğun olarak yapıldığı sektör olan mali sektörde faaliyet gösteren kurumlar çok çeşitli tipte müşterilerle karşı karşıya gelmektedir. Mali kurumları aklama faaliyetlerinde aracı olarak kullanma amacı güden müşterilerin tespit edilmesinde temel unsurlar müşteri tanıma politikaları ve şüpheli işlem bildirim sistemidir. Bu temel politika ve sistemler kapsamında eğitim, iç denetim, uyum görevlisi atanması ve fonksiyonları gibi unsurlar da büyük önem arz etmektedir.

1. MÜŞTERİNİN TANINMASI KURALI VE ÖNEMİ

Müşterinin tanınması kuralı yükümlülerin, müşterileri ve müşterilerinin faaliyetleri ile ilgili olarak yeterli düzeyde bilgi sahibi olması ve bu bilgileri edinmek amacıyla kendi bünyesinde politika ve prosedürler geliştirmesidir.

Müşterinin tanınması, yükümlü-müşteri arasındaki ilişkilere dayalı olarak gelecekte gerçekleştirilecek faaliyetlerin temelini oluşturması nedeniyle, tüm yükümlüler açısından hayati öneme sahiptir. Müşteri ile ilgili olarak elde edilen bilginin şüpheli işlem sürecinin değerlendirilmesinde temel araç olarak kullanılacak olması bu konunun önemini daha da artırmaktadır.

Müşterinin tanınması kuralı aklama ile mücadele yanında aynı zamanda yükümlünün faaliyetlerinin özellikle de kredi faaliyetlerinin uygun bir biçimde yerine getirilmesine de yardımcı olmaktadır.

Müşterinin tanınması, aklama riskini azaltmakta ve kontrol etmekte, ayrıca yasadışı faaliyetlerle bağlantılı işlemlerin tespitine olanak sağlamaktadır. Bu kuralın etkin biçimde uygulanması, yükümlülerin gerek ulusal gerekse uluslararası alanda itibarını korumakta ve mali suçta aracı olarak kullanılması olasılığını azaltarak mali sistemin bütünlüğünü sağlamaktadır.

Müşterinin tanınması standartlarının yetersizliği veya hiç olmaması yükümlülerin saygınlığının azalmasına, operasyonel ve yasal riskler gibi ciddi müşteri ve kredi riskleri ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Bütün bu risklerin birbiriyle ilişkili olduğu gözden kaçmamalıdır. Bu risklerden herhangi bir tanesi mali kurumlara, mevduat sahiplerinin mevduatlarını çekmeleri, bankalar arası kolaylıkların sona ermesi, bankaya karşı iddiaların araştırma maliyetleri, aktif satışları ve aktiflerin dondurulması ve kredi zararları gibi önemli maliyetler yükleyebileceği gibi, yönetimin zamanını ve enerjisini bu sorunların çözümüne ayırmasına neden olabilir.

Yükümlüler yüksek etik ve profesyonel standartlar oluşturacak şekilde yeterli düzeyde politika, uygulama ve prosedürlere sahip olmalıdır ve kurumlarının suç faaliyetlerinde kullanılmasını önlemelidir. Bu konuda yapılacak temel iş, yükümlülerin, uygun müşterini tanı programları geliştirmeleridir. Yükümlülerin oluşturacağı müşterini tanı programı;

1- Müşteri kabul politikası,

2- Müşterinin kimliğinin tespit edilmesi ve müşterinin tanınması politikası,

3- Kayıtların saklanması ve güncellenmesi,

4- Aklama ve terörün finansmanına yönelik düzenlemelere ve uluslararası işlemlere dikkat edilmesi,

5- İç denetim ve risk yönetim sistemleri

konularını içermelidir.

a) Müşteri Kabul Politikası

Yükümlüler, normalin üzerinde risk içeren müşteri profili de dahil olmak üzere müşteri kabul politikalarını ve prosedürlerini geliştirmelidir. Bu tür politikalar oluşturulurken müşterinin geçmişi, yerleşik olduğu ülke, bağlantılı hesapları, ticaret faaliyetleri ve diğer risk göstergeleri

gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin; FATF'ın "İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler Listesi"nde yer alan ülke veya bölgeler, uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkeler veya sınır ötesi merkezler (offshore centres) risk unsurlarının belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.

Bankalar, yüksek riskli müşterileri için daha yoğun inceleme gerektiren kademeli müşteri kabul politika ve prosedürleri geliştirmelidir. Ayrıca, fonlarının kaynağı belli olmayan yüksek riskli müşteriler için daha kapsamlı inceleme gerekli olabilir.

FATF Tavsiyelerine göre politik olarak tanınan kişiler ile ilgili olarak yükümlüler müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirlere ilaveten;

- Potansiyel müşteri, müşteri veya lehdarın(beneficial owner) siyasi nüfuz sahibi kişiler (PEP's-Politically Exposed Persons) olup olmadıklarını tespit edebilmek için uygun risk yönetimi sistemleri geliştirmelidir.

- Mali kuruluşlar siyasi nüfuz sahibi kişilerle işlem tesis etmek için üst seviyedeki yöneticisinden onay almalıdır.

- Mali kuruluşlar, müşteri olarak kabul ettikleri kişi ya da lehdarın daha sonra siyasi nüfuz sahibi kişiler olduğunun anlaşılması üzerine, iş ilişkisinin devam etmesi için yine üst seviyedeki yöneticisinden onay almalıdır.

- Mali kuruluşlar, siyasi nüfuz sahibi müşterileriyle ilgili olarak, malvarlıklarının ve fonlarının kaynağını tespit etmek için gerekli önlemleri almalıdır.

- Siyasi nüfuz sahibi kişilerle iş ilişkisinde bulunan mali kuruluşlar, bu iş ilişkisinin devamlı olarak gözetimini sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır.

FATF Tavsiyelerine göre muhabir bankacılık (correspondent banking) ilişkileri ve diğer benzeri ilişkilerde de yükümlüler, müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirlere ilaveten;

- Muhatap kurumun (respondent institution) iş ilişkisine girme nedenini tam olarak anlamak için yeterli düzeyde bilgi toplamalı ve muhatap kurumun aklama ya da terörizmin finansmanı konusunda denetim ve soruşturma geçirip geçirmediği konuları da dahil olmak üzere denetiminin etkinliği ve itibarı konusunda kamuya açık kaynaklardan bilgi edinmelidir.

- Muhatap kurumun tabi olduğu aklama ve terör finansmanı kontrollerini değerlendirmeli ve bunların yeterli ve etkili olduğundan emin olmalıdır.

- Yeni muhabir ilişkiler kurmadan önce üst düzey yöneticiden onay almalıdır.

- Her bir kurumun aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele (AML/CFT) ve müşterini tanı ilkesine ilişkin sorumluluklarını ayrı ayrı belgeye bağlamalıdır.

Muhabirlik ilişkisi, ödeme vasıtası olan hesapların (payable-through accounts)¹ tutulmasını da içeriyorsa, mali kuruluşlar ayrıca;

---

1 "Ödeme vasıtası olan hesaplar (payable-through accounts)" kendi adlarına ticari işlem yapan üçüncü şahıslar tarafından doğrudan kullanılan muhabir hesapları ifade etmektedir.

a- Muhatap mali kuruluşun, muhabir kuruluşun hesaplarına doğrudan ulaşabilen müşterilerine yönelik olarak, müşterinin tanınması kurallarına ilişkin yükümlülüğünü tam olarak yerine getirdiğinden,

b- Muhatap mali kuruluşun, talep üzerine müşteri ile ilgili kimlik bilgilerini muhabir kuruluşun sunacağından,

emin olmalıdır.

b) Müşteri Kimliğinin Tespit Edilmesi ve Müşterinin Tanınması Politikası

Yükümlüler, yeni müşterilerini ve bunların kendi adlarına ya da başkası adına veya hesabına hareket edip etmediğini tespit etmek için sistematik bir müşterini tanıma prosedürü geliştirmelidir ve müşterinin kimliğini tespit ettikten sonra iş ilişkisine başlamalıdır. Yükümlüler, müşterinin kendi adına ya da başkası adına veya hesabına hareket edip etmediğini belirlemek için kimlik bilgilerini belgelemeli ve bu konuda politikalar oluşturmalıdırlar. Bir müşteri adına hesap açan yükümlüler, müşteri ile karşılıklı güven yaratmalı ve onlara yükümlülüklerini hatırlatarak aklama ile mücadelenin amaçlarını iletmelidirler. Aynı zamanda, resmi kimlik tanımlamasının bir parçası olarak, müşterinin ekonomik ve mali durumu, iş ilişkisinin amacı, olası acil işlemlerin yapılma talebinin gerekçelerini de müşteriden edinmelidirler.

FATF Tavsiyelerine göre müşterinin tanınmasına ilişkin alınması gereken önlemler şunlardır:

- Müşterinin kimliğini tespit etmek ve müşterinin kimlik bilgilerini güvenilir, bağımsız kaynaklı belge, veri ya da bilgi kullanarak doğrulamak.
- Lehdarın(beneficial owner) kim olduğunu belirlemek ve lehdarın kimliğinin doğrulanabilmesi için gerekli önlemleri almak, tüzel kişiler ve müesseseler için bunlara ek olarak mali kuruluşların müşterinin mülkiyetini ve denetim yapısını öğrenmek üzere uygun önlemleri almak;
- İş ilişkisinin çeşidi ve kurulma amacı hakkında bilgi elde etmek.
- İş ilişkilerinde ve o ilişkilerin devamında gerçekleştirilen işlemlerin incelenmesinde, yürütülen işlemlerin kuruluşun; müşterileri, onların işleri ve gerektiğinde fonların kaynakları da dahil olmak üzere risk profili hakkındaki bilgisi ile uygunluğunu sağlamak için sürekli olarak müşterinin takibini yapmak.

FATF Tavsiyelerine göre yükümlüler, müşterinin sürekli veya geçici, gerçek veya tüzel kişi olmasına bakmaksızın müşterinin kimliğini tespit etmeli ve kimlik bilgilerini güvenilir, geçerli belge, veri ya da bilgiler kullanarak teyit etmelidir.

Yükümlüler tüzel kişi olan müşterileri ve kuruluşlar için;

(a) İşlemi yapanın buna yetkili olduğunu ve bu kişinin kimliğini tespit edip teyit etmelidir.

(b) Tüzel kişi veya kuruluşun yasal statüsünü teyit etmeli ve müşterinin isim, adres, yasal konumu, yöneticileri ve tabi olduğu yasal düzenlemeler hakkında bilgi temin etmelidir.

Mali kuruluşlar, lehdarın (beneficial owner) kim olduğunu belirlemek ve lehdarın kimliğinin doğru olup olmadığı konusunda herhangi bir şüpheye yer vermemek için gerekli tedbirleri almalıdır.

Mali kuruluşlar tüm müşteriler için, müşterinin bir başka kişi adına hareket edip etmediğini belirlemeli ve adına hareket edilen kişinin kimlik bilgilerinin teyidinde kullanılacak yeterli kimlik verilerini elde etmek için gerekli önlemleri almalıdır.

Mali kuruluş, tüzel kişi olan müşteri ve kurumlara ilişkin;

(a) Müşterinin mülkiyet ve denetim yapısının anlaşılmasını sağlamak ve

(b) Gerçek hak sahibini ya da müşteriye yönlendiren kişiyi belirlemek

üzere gerekli tedbirleri almalıdır. Bu tedbirler, tüzel kişiliğin ya da ilişkinin esas denetiminden sorumlu kişileri de kapsamalıdır.

c) Kayıtların Saklanması ve Güncellenmesi

Yükümlüler, müşteri ile ilgili kayıtları saklamalı ve müşteri ve yapılan işlemle ilgili hangi kayıtların saklanacağı konusunda standartlar geliştirmelidir. Bu tür bir uygulama, yükümlünün müşteriye devamlı bir şekilde izlemesini, müşterinin yürüttüğü işi ile yaptığı işlemi kıyaslamayı sağlayacak ve belki de şüpheli işlemin tespit edilerek cezai bir soruşturmanın başlamasına imkan tanıyacaktır.

Kayıtların güncel olması gereği göz önünde bulundurularak, yükümlüler mevcut kayıtlarını düzenli olarak gözden geçirmelidirler. Bunu yapmanın en uygun zamanı, önemli bir işlem yapıldığında, müşteri belgeleme standartları değişmeye başladığında veya hesap hareketlerinde önemli değişiklikler olduğu zamandır. Bir yükümlü mevcut bir müşterisi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığının farkına varırsa, müşteri ile ilgili bilginin mümkün olduğunca çabuk bir şekilde elde edilmesi için gerekli adımları atmalıdır.

FATF Tavsiyelerine göre;

- Yükümlüler, ulusal ve uluslararası işlemlere ilişkin gerekli tüm kayıtları işlemin tamamlanmasını takiben en az 5 yıl süreyle (veya yetkili makamlar tarafından özel durumlarda talep edildiğinde daha uzun bir süre için) saklamalıdır. Bu koşul hesap ya da iş ilişkisinin devam etmesi veya sona ermesine bakılmaksızın uygulanır.

- İşlem kayıtlarının, yapılan bireysel işlemlerin yeniden tesisine imkan verecek nitelikte ve suç fiillerinin soruşturulmasında delil olarak kullanılabilecek özellikte olması gerekmektedir.

- İşlem kayıtlarının önemli unsurları, müşterinin (veya lehdarın) adı, adresi (veya tanımlayıcı diğer bilgiler), işlemin tarihi ve içeriği, işlem tutarı ve paranın cinsi ve işlemle ilgili hesapların yazılması ve tanımlanmasından oluşmaktadır.

- Yükümlüler, kimlik tespiti verileri, hesap dosyaları ve ticari haberleşme ile ilgili kayıtlarını hesabın kapanması ve iş ilişkisinin sona ermesini takiben en az 5 yıl (veya yetkili makamlar tarafından özel durumlarda talep edildiğinde daha uzun bir süre için) saklamalıdır.

d) Aklama ve Terörün Finansmanına Yönelik Düzenlemelerin Bilinmesi ve Uluslararası İşlemlere Dikkat Edilmesi

Yükümlüler, aklama ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik tüm düzenlemelerin personeline bilinmesini sağlayarak bu konuda tamamlayıcı rehberler çıkarabilirler.

Yükümlüler, müşterinin uluslararası düzeyde yaptığı işlemlerin ekonomik faaliyeti ya da müşteri potansiyeli ile uyumlu olup olmadığını değerlendirmelidir. Bu bağlamda, işbirliği yapmayan ülkeler, off-shore bölgeler, terörist faaliyetlerin yoğun olduğu bölgeler ile yapılan işlemlere özel dikkat gösterilmelidir.

e) İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri

Etkin ‘müşterini tanı’ prosedürleri, iç denetim sistemi ve kontrolleri, iş bölümü, eğitim ve diğer ilgili politikaları içermelidir. Yükümlü mali kuruluşun yönetim kurulu etkin ‘müşterini tanı’ programlarını, uygun prosedürler oluşturarak uygulamalıdır. Bu prosedürler ve iç denetim ve kontrol sistemleri özellikle kimlik tanımlama kuralları ve kayıtların saklanması alanlarında kontrol imkanı sağlayarak şüpheli işlemlerin tanımlanması ve yükümlü ile müşteri arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Yükümlüler aklama ile mücadelede politika ve prosedürlerinin etkin bir şekilde uygulanmasını temin etmek için kendi bünyelerinde açıkça belirlenmiş sorumluluklar tesis etmeli, kimlik tespiti ve şüpheli işlemleri raporlama yollarını yazılı bir şekilde belirtmeli ve bütün personele duyurmalıdır.

Yükümlü mali kuruluşlar, aklama konusunda uygun aklama ile mücadele risk yönetim sistemleri geliştirmelidirler. Böylece yükümlü mali kuruluşlar aklama nedeniyle karşılaşacakları yasal, itibari ve operasyonel riskleri minimize etmiş olacaklardır.

FATF Tavsiyelerine göre de;

- Yükümlüler, aklama ve terörizmin finansmanını önlemek için dahili politika, prosedür ve denetim mekanizmaları tesis etmek ve sürdürmekle yükümlü olmalı ve bunları çalışanlarına açıklamalıdır. Bu politika, prosedür ve denetim mekanizmaları müşterini tanı ilkesi, kayıt tutulması, olağandışı ve şüpheli işlemlerin araştırılması ve bildirim yükümlülüğünü içermelidir.

- Yükümlüler, uygun uyum yönetim düzenlemeleri geliştirmeli ve örneğin en azından idari düzeyde yüksek nitelikli bir personeli uyum görevlisi olarak atmalıdır.

- Uyum görevlisi ve diğer yetkili kişiler müşteri kimlik bilgileri ile diğer müşteri takip bilgilerine, işlem kayıtları ve ilgili bilgilere her zaman erişebilmelidirler.

- Yükümlüler, bu politika, prosedür ve denetimlerle uyumu test etmek (örnekleme testlerini içerecek şekilde) için, yeterli kaynağa ve bağımsız denetim mekanizmalarına sahip olmalıdır.

-Yükümlüler, aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili yeni metot, eğilim ve teknik gelişmeler konusunda çalışanlarını bilgilendirmek için sürekli eğitim programları düzenlemelidir; özellikle müşterinin tanınması ilkesi ve şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü ile

aklama ve terörizmin finansmanına yönelik yasa ve yükümlülüklerinin gerekçeleri açıklanmalı ve çalışanların bu gerekçeleri anlamaları sağlanmalıdır.

- Yükümlüler çalışanlarını işe alırken yüksek standartları sağlamak için gerekli izleme prosedürlerine sahip olmalıdır.

2. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM SİSTEMİ VE ÖNEMİ

Aklama ile mücadelede, ekonomik olaylarla ilgili işlem yapan kişi ve kurumların yaptıkları işlemler konusunda yetkili mercilere bildirimde bulunmaları önleyici tedbirler kapsamında büyük önem arz etmektedir.

Bu bildirim genel olarak iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan birincisi, ekonomik olayların özelliği göz önünde bulundurularak, belirlenen belli bir tutarın üzerindeki nakit işlemlerin bildirimidir. İkincisi ise, herhangi bir tutarla sınırlı kalmaksızın, aklamaya yönelik olduğundan endişe edilen ve buna yönelik emarelerin mevcut olduğu durumlarda yetkili makamlara yapılan şüpheli işlem bildirimidir.

Ülkemizde aklama ile mücadele mevzuatı çerçevesinde, bildirim olarak şu anda sadece şüpheli işlem bildirim usulü geçerlidir. Yükümlülerin yapacağı şüpheli işlem bildirimleri;

- Yasadışı fonların yükümlüler aracılığıyla akışını önleyecek ve ulusal ve uluslararası çapta ülkenin ve yükümlülerin itibarını koruyacaktır.
- Aklama faaliyetlerinin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır.
- Yükümlülerin kötü amaçlar için ve aklamada aracı olarak kullanılmasını önleyecektir.
- Yasal bir yükümlülük yerine getirilmiş olacaktır. Dolayısıyla yükümlüler yasal risklerini azaltmış olacaktır.
- Aklama yöntemlerinin ve eğilimlerinin tespit edilmesini sağlayacaktır.

Yükümlüler tüm hesaplar için olağandışı ve şüpheli faaliyetleri tespit etmek amacıyla uygulamada sistemler geliştirmelidir. Belli işlem tipleri, yükümlülere müşterinin yürüttüğü faaliyetin olağandışı ya da şüpheli olup olmadığı konusunda uyarıda bulunur. Bu tür işlemlere görünürde ekonomik ya da ticari bir dayanağı olmayan veya müşteriden beklenmeyecek kadar büyük miktarda nakit içeren faaliyetlerin yürütülmesi örnek olarak gösterilebilir.

Yükümlüler, müşterilerin karakteristiklerine göre bir işlemin anormallik derecesini içeren analizler geliştirmelidir. Müşteri tarafından beyan edilmiş olması gereken ekonomik–mali profil ile yapılan işlemin uygunluğunu değerlendirmek için yükümlünün elinde bulunan müşteri ile ilgili diğer bilgiler karşılaştırılmalıdır. Müşterinin ekonomik öneme haiz bir faaliyet yürütmediği neticesine varılır ise yapılan işleme özel dikkat gösterilmelidir. Gerek mali profil bakımından gerekse yükümlünün faaliyet alanı itibarıyla istifade edilen araçlar bakımından, müşterinin şahsi karakteristiği ve normal işlemleri ile bağdaşmayan ve bir gerekçesi olmayan durumlar şüpheli işlem bildirim prosedürünün devreye sokulmasını gerektirmektedir.

Yükümlüler müşterilerinin fonlarının suçtan elde edildiği ya da terörizmin finansmanı ile bağlantılı olduğundan şüphelenmeleri ya da şüphelenmeleri için bir neden bulunması durumunda, bu şüphelerini şüpheli işlem bildirimleri ile Mali Suçları Araştırma Kurulu'na

(MASAK) bildirmelidir. Şüpheli işlemlerde herhangi bir limit söz konusu olmayıp teşebbüs aşaması dahil tüm şüpheli işlemler bildirilmelidir.

Şüpheli işlem özellikli bir kavram olup sıklıkla da bir hesapta yürütülen faaliyetlerin normal seyrinden ayrılması şeklinde oluşmaktadır. Tüm karmaşık ve olağandışı büyük ölçekli işlemler - ki buna örnek olarak görünürde ekonomik, ticari ya da hukuki bir nedeni olmayan işlemler gösterilebilir- daha ayrıntılı analiz için MASAK'a bildirilmelidir.

Şüpheli işlem bildiriminde en önemli husus, işlemi yapan görevlinin, işlemin tutarına veya nakit olup olmadığına bakmaksızın, işlemin aklamaya yönelik emareleri taşıyıp taşımadığına kanaat getirmesidir. Bu nedenle şüpheli işlemi tanımlayacak ilk ve en etkin metot müşteri ve müşterinin işi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaktır.

Yükümlülerin müşterini tanı politikalarını gereği gibi uygulamamaları ve bu konuda istekli olmaması durumunda, yükümlü kuruluş her an yasal risk ve itibar riski ile karşı karşıya olacaktır. Bu nedenle müşterinin devamlı izlenmesi, müşterini tanı politikalarının temel unsurunu oluşturmaktadır. Zira yükümlüler, ancak müşterilerinin hesabının normal ve olağan akışını anlamaları ve kavramaları durumunda risklerini kontrol altına alabilirler ya da azaltabilirler. Böyle bir bilgi olmadığı durumda, şüpheli işlemleri tespit etme ve bunu yetkili makamlara bildirme konusunda başarısız olacaklardır. Yükümlüler, şüpheli işlemleri tanımak için müşteriyi sınıflandırmaya ya da işlemi veya hesapları kategorilere ayırma sağlayacak riske dayalı (risk-sensitive basis) sistemler geliştirmelidir.

3. YÜKÜMLÜ GRUPLARININ AKTİF İŞBİRLİĞİ

Her kişinin mali kurumlarla ya da mali olmayan kurum veya meslek gruplarıyla iş ilişkisi vardır. Suç gelirlerini aklayan veya terörü finanse eden gerçek ve tüzel kişilerin de bu kuruluşlarla iş ilişkisi söz konusudur. Ancak normal müşteri ile suç gelirini aklayan ya da terörü finanse eden müşteri arasında amaçlar açısından farklılık vardır. Normal müşteri söz konusu kuruluşların sunduğu hizmetten faydalanarak ihtiyacı olan hizmeti satın almak isterken, diğer müşterinin amacı hizmetin satın alınmasının yanında kuruluşların sunduğu hizmetten faydalanarak suç gelirini aklamak ya da terörü finanse etmektir.

Özellikle de mali kuruluşların sunduğu hizmetlerin çeşitliliği, sınır aşan şekilde hizmet verebilmeleri ve işlemlerinin hızı gibi unsurlar uyuşturucu, silah, organ, insan kaçakçılığı v.b. faaliyetleri yürüten örgütlerin elde ettikleri suç gelirlerini mali sistem içerisine sokarak aklama faaliyetlerine girişmesine, terörü finanse eden gerçek ve tüzel kişilerin de bu yolla terör örgütlerine fon sağlamalarına neden olmaktadır.

Dolayısıyla, yürüttükleri faaliyetler nedeniyle çeşitli tiplerde müşteriyle karşılaşan yükümlü kuruluşların, aklama ya da terörün finansmanı ile mücadelede yasa uygulayıcı birimlerle işbirliği yapması son derece önemlidir. Bu kuruluşlara getirilen bir yükümlülük olan müşterinin tanınması kuralı ve şüpheli işlem bildirimini, tüm dünyada mali ve mali olmayan kurumlar tarafından aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede kullanılan temel enstrümanlardır.

Müşterisini tanıyan bir kuruluş müşterinin yürüttüğü faaliyetlerin normal olup olmadığını kavrayarak normal olmayan bir faaliyeti tespit ettiğinde mali istihbarat birimine şüpheli işlem bildiriminde bulunmakta ve böylece cezai bir kovuşturmanın başlamasını sağlamaktadır. Cezai kovuşturma sırasında çeşitli suçlarla bağlantılı olduğu tespit edilen fonlara tedbir

konulmakta ve söz konusu fonlar mahkeme tarafından müsadere edilerek Devlete intikal etmektedir. Ayrıca suç geliri aklayanlar ya da terörü finanse edenler hapis cezasına çarptırılmaktadır. Böylece suçlular, suç işlemelerinin en önemli nedeni olan gelirden mahrum olmaktadır.

Yükümlü kuruluşların aktif işbirliği; bünyelerinde aklama ve terörizmin finansmanı konusunda politika ve prosedürler geliştirilmesiyle, bu konuların iç denetim ve risk yönetimi kapsamına alınması ve etkin bir biçimde uygulanmasıyla ve personelin eğitiminin sağlanmasıyla mümkündür.

Yükümlüler personelinin ‘müşterini tanı’ prosedürlerini yeterli düzeyde öğrenebilmesi için sürekli eğitim vermelidir. Düzenli olarak yapılan ve güncelleştirilen eğitimler personele sorumluluğunu hatırlatmalı ve onların yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamalıdır. Bütün ilgili personelin ‘müşterini tanı’ politikalarının sürekli olarak uygulanması gerekliliğini anlaması çok önemlidir. Yükümlülerde bu anlayışı teşvik eden bir kültürün oluşması başarılı bir uygulamanın temelini teşkil etmektedir.

Yükümlüler eğitim programlarının içeriğini Rehberi de dikkate alarak aşağıdaki konular çerçevesinde belirlemelidirler:

- Kimlik tespit zorunluluğu bulunan işlemler, kimlik tespit usulü ve kayıtların saklanması,
- Şüpheli işlemlerin tanınması ve bildirim usulü,
- Aklama yöntemleri, sübjektif ve objektif kriterler,
- Riskli bölgeler ve müşteriler, işlemler ve riskli iş kolları,
- Aklama ile mücadele risk yönetimi,
- İç denetim prosedürleri,
- Yetkililerce istenilecek bilgi ve belgelerin verilme usulü,
- Yükümlülükler uymaması halinde uygulanacak müeyyideler.

4. TEMEL İLKELERE UYUMSUZLUK DURUMUNDA KARŞILAŞILACAK RİSKLER

Yukarıda detaylı olarak anlatılan politikalar, özellikle mali kurumları aklama riskine karşı koruyacak bir kalkan olacaktır. Ülkemizde belki de en fazla üzerinde durulması gereken konu yükümlülerin aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşılabilecekleri riskleri tanımak ve bu risklere karşı önlem almaktır. Bu risklerin tespit edilmesi ise, kapsamlı bir “müşterini tanı politikası” ile mümkün olabilecektir. Aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşılabilecek riskler genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

a) Yasal Risk

Yasal risk, mali kuruluş aleyhine dava açılması veya sözleşmeler dolayısıyla mali kuruluşların durumunun veya operasyonlarının olumsuz yönde etkilenmesi ihtimalini ifade eder. Örneğin Dünyada bankalar, aklamayla mücadele amacıyla konulan yükümlülükleri yerine getirmemeleri dolayısıyla ciddi yasal risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bazı ülkelerde, yükümlülük ihlallerinin süreklilik arz etmesi durumunda bankacılık lisanslarının iptali yoluna dahi gidilebilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” başlıklı 282 ve “Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri” başlıklı 60 ncı maddeleri uyarınca da, bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen aklama suçlarından mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilebilmektedir.

b) İtibar Riski

Mali kuruluşlar, güven esasına dayalı olarak faaliyet gösterdikleri için, mali kuruluşun dürüstlüğü konusundaki kamuoyu görüşü ve müşterilerinin güveni bir mali kuruluşun sahip olacağı en değerli aktiflerden biridir. İtibar riski, kamuoyundaki olumsuz izlenimlerin, mali kuruluşun faaliyet ve gelirleri üzerindeki mevcut ve olası etkilerini ifade etmektedir. Bu risk, mali kuruluşların yeni iş ilişkilerine girmesini engelleyebileceği gibi mevcut iş ilişkilerinin de devamını engelleyecektir. İtibar riskine maruz kalan mali kuruluşların müşteri tabanının düşmesi ve mali bir kayıpla karşı karşıya kalmaları muhtemeldir.

İtibar riski sadece ulusal sınırlar içinde geçerli değildir. Ülkemizin de üyesi bulunduğu FATF, yayınlamış olduğu Tavsiyelere üye ülkelerin uyumunu düzenli aralıklarla değerlendirmekte, Tavsiyelerine uymayan ülkelere 40 Tavsiyenin 21. maddesini uygulamaktadır. 21. Tavsiyede “*Mali kuruluşlar, FATF Tavsiyelerini uygulamayan ya da eksik uygulayan ülkelerin vatandaşlarıyla, bu ülkelerin şirketleri ve mali kuruluşları dahil olmak üzere, girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermelidirler*” ifadesi yer almaktadır. Bunun mali sistem açısından anlamı uyumsuz ülkedeki mali kuruluşların, diğer ülkeler nezdinde itibarının düşmesi ve yabancı mali kuruluşların uyumsuz ülkedeki mali kuruluşlar aracılığıyla yaptıkları işlemlerde daha fazla bürokrasinin ve dolayısıyla gecikmelerin yaşanmasıdır.

Ülkenin, FATF tavsiyelerine uymamaya ya da yeterli olarak uyum göstermemeye devam etmesi halinde ise “FATF üyesi bir ülkede bankaların şube veya temsilcilik kurma talepleri değerlendirilirken, söz konusu bankanın işbirliği yapmayan bir ülke bankası olduğunun dikkate alınması, işbirliği yapmayan ülkelerdeki kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemlerin aklama riski taşıyabileceği konusunda mali olmayan sektör işletmelerinin uyarılması, bu ülkeden kişilerle iş ilişkilerinin veya mali işlemlerin sınırlandırılması” gibi ek önlemler de devreye girmektedir.

Bu noktada ülkenin mali istihbarat birimine intikal eden şüpheli işlem bildirim sayıları, uygulamada bir başarı kriteri olarak görülmektedir. Bu çerçevede, getirilen yükümlülüklerle uyma konusundaki hassasiyet son derece önemlidir.

c) Operasyonel Risk

Operasyonel risk; etkin olmayan iç kontrol prosedürleri veya dış etkenler dolayısıyla mali kuruluşun doğrudan veya dolaylı olarak kayba uğrama riskini ifade eder. Faaliyet riski olarak da adlandırılan operasyonel risklerin birçoğu, mali kuruluşun yükümlülüklerini uygulamadaki zayıflıkları ile ilgilidir ve özellikle mali kuruluş içi kontrollerdeki aksamalar ve mali kuruluş yönetimindeki hatalardan kaynaklanır. İç kontrollerdeki aksamalar hataların ve sahtekarlıkların gözden kaçmasına yol açacağı için mali kuruluşun zarara uğramasına veya zaman ve koşullara uygun hareket edememesine ve çıkarlarının tehlikeye girmesine neden olabilir.

FATF Tavsiyelerine göre mali kuruluşlar, aracı kılındıkları aklama faaliyetleri nedeniyle karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili olarak;

- Yapılan işlemin; müşterinin işi, risk profili, fon kaynakları ve müşteri hakkındaki diğer bilgilerle uyumlu olup olmadığı hususunda müşteriyle ilgili takip ve incelemeyi, iş ilişkisi ve işlem süresince sürdürmelidir.

- Özellikle yüksek risk kategorisindeki müşteriler ve iş ilişkileri için, “müşterini tanı ilkesi” uygulaması çerçevesinde mevcut kayıt, veri ve bilgileri düzenli olarak gözden geçirmeli ve güncellemelidir.

- Yüksek risk sınıfındaki müşteriler için, genişletilmiş müşterini tanı ilkesinin gerektirdiği tedbirleri uygulamalıdır.

- Müşterini tanı ilkesinin gereklerini, mevcut müşterilerinin ve iş ilişkilerinin risk durumu ve önemine göre uygulamalıdır.

B. YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER

Aklama suçu ile daha etkin mücadele edilebilmesi ve mali sistemin suçlular tarafından kullanılmasının engellenebilmesi için, ulusal düzeyde faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve kişilere önemli görevler düşmekte ve alınacak önleyici tedbirlerin yasal düzenlemelerle belirlenmesi zorunluluğu doğmaktadır.

4208 sayılı Kanun ve buna ilişkin ikincil mevzuatımızda belli esaslara bağlanan bu görevler **yükümlülük**, bu yükümlülükleri yerine getirecekler de **yükümlü** olarak tanımlanmıştır.

4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin² (bundan böyle “Uygulama Yönetmeliği” olarak belirtilecektir) üçüncü maddesinde, aşağıda sayılan 19 yükümlü grubu belirlenmiştir.

- 1- Bankalar,
- 2- Katılım Bankaları³
- 3- Bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar
- 4- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman şirketleri, faktoring şirketleri,
- 5- 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri
- 6- İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
- 7- Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,
- 8- Yatırım fonları,
- 9- Yatırım ortaklıkları,
- 10- Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,
- 11- Kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım satımını yapanlar,
- 12- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,

² 02.07.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 169. maddesi uyarınca özel finans kurumlarına yapılan atıflar, katılım bankalarına yapılmış sayılmaktadır ve 3. maddesi uyarınca banka tanımı katılım bankalarını da kapsamaktadır. Bu itibarla Rehberin devam eden bölümlerinde yer alan banka tabiri, katılım bankalarını da kapsayacaktır.

- 13- Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri,
- 14- Finansal kiralama şirketleri,
- 15- Ticaret amacıyla gayrimenkul alım-satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler
- 16- Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar
- 17- İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım-satımı ile uğraşanlar,
- 18- Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,
- 19- Spor kulüpleri

Aklama ile mücadelede önleyici tedbir olarak geliştirilen yükümlülükler ise temel olarak kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, uyum görevlisi atanması, eğitim ve iç denetim başlıkları altında sıralanabilir.

Yükümlülükler konusunda yapılan düzenlemelere ilişkin açıklayıcı bilgiler bu bölümde yer almaktadır.

1. KİMLİK TESPİTİ

Kimlik tespit yükümlülüğüne ilişkin esaslar Uygulama Yönetmeliği'nde belirlenmiş olup bu belirlemeler çerçevesinde çıkarılan 1⁴ ve 4⁵ Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğlerinde ise uygulamaya ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

a) Kimlik Tespiti Yapmak Zorunda Olan Yükümlüler:

Yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan 19 yükümlü grubunun yanı sıra Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Jokey Kulübü kimlik tespiti yapmak zorundadır.

b) Kimlik Tespiti Yapmayı Gerektiren İşlemler :

Uygulama Yönetmeliğinin “Kimlik Tespit Zorunluluğu” başlıklı dördüncü maddesi uyarınca; yükümlüler ve bunların Türkiye'deki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri,

Taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 12.000 YTL⁶ (02.07.2003 tarihli Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Kararı ile değişik)⁷ veya muadili dövizi aşan;

- her türlü alım-satım,
- havale,
- ödeme,
- saklama,
- takas,
- trampa,
- borç alma,
- borç verme,

⁴ 31.12.1997 tarih ve 23217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵ 10.11.2002 tarih ve 24932 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶ Parasal tutarlar, güncel durumu yansıtması bakımından YTL olarak ifade edilecektir.

⁷ 08.07.2003 tarih ve 25162 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- borcun nakli,
- alacağın temliki,
- kiralama,
- kiraya verme,
- mevduat veya katılma hesapları⁸ veya cari hesaplardan para çekme veya yatırma,
- çek ve senet tahsili,
- sermaye piyasası işlemleri ile
- benzeri işlemlerde,

bu işlemleri yapmadan önce müşterilerinin ve adlarına hareket edenlerin kimliklerini tespit etmek ve usulü dairesinde son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl süre ile muhafaza etmek zorundadırlar.

Ayrıca;

- sigortalama,
- finansal kiralama,
- kiralık kasa hizmetleri,
- mevduat hesabı,
- katılma hesabı,
- cari hesap,
- repo veya
- benzer hesap açma

işlemleri yapılmadan önce, herhangi bir parasal sınır olmaksızın kimlik tespiti yapılması gerekmektedir.

Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde 12.000 YTL sınırına bakılmaksızın kimlik tespiti yapılacak işlemler tek tek sayılmış olmakla beraber, “benzeri hesap açma işlemleri” ifadesi kullanılmak suretiyle düzenlemenin sadece bu işlemlerle sınırlı olmadığı belirtilmiştir. Sayılan işlemler nitelikleri itibariyle yükümlü ile müşteri arasındaki iş ilişkisinin devamlılık gösterdiği işlemlerdir. Yapılan bir işlem, daha sonra bununla bağlantılı olarak bir veya daha fazla işlem yapılmasına imkan veriyorsa, bu işlemin devamlılık unsuru taşıdığı kabul edilmesi ve “benzeri hesap açma işlemleri” kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

c) Konusu Yabancı Para Olan İşlemlerde 12.000 YTL’lik Sınırın Hesaplanması

Döviz üzerinden yapılan işlemlerin Türk Lirası karşılıklarının tespitinde, işlem günündeki Merkez Bankası döviz alış kurları esas alınacaktır.

d) Yapılacak İşlemlerle İlgili Olarak Kimlikleri Tespit Edilmesi Gerekenler

Kimlik tespit zorunluluğu açısından müşterinin gerçek veya tüzel kişi olması bir farklılık yaratmamaktadır. Ayrıca, kimlik tespitinde esas olan, müşterinin kimliğini belirlemek olmakla birlikte, müşteri adına başka kişilerce işlem yaptırılması durumunda, müşteri adına hareket eden bu kişilerin de kimliğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

4 seri numaralı MASAK Genel Tebliğinde kimlik tespitine ilişkin örnekler yer almaktadır. Bu örneklere, kimlik tespitindeki 2.000 YTL sınırı 12.000 YTL’ye çıkararak 2 Temmuz 2003

---

⁸ Kar-zarara katılma hesabı, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesi uyarınca “katılma hesabı” olarak tanımlanmıştır.

tarihli Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Kararı da dikkate alınarak, aşağıda yer verilmiştir.

e) Örnekler

ÖRNEK 1

(A) şahsının 19.08.2004 tarihinde (X) Bankasında açtırmış olduğu ticari mevduat hesabına ticari borçlularınca para yatırılmaktadır. Hesapta biriken paralar (A) şahsının yetkili kıldığı (B) şahsı tarafından çekilmektedir. Bu işlemlerle ilgili olarak;

- Hesap açma işlemi devamlılık unsuru taşıdığından, (X) Bankasında ilk defa hesap açılırken işlem tutarına bakılmaksızın (A) şahsının kimlik tespiti yapılmalıdır.

- (A) şahsının hesabına para yatıran üçüncü kişilerin kimlikleri, hesaba yatırılan tutarın 12.000 YTL veya muadili döviz aşması durumunda tespit edilecektir.

- (B) şahsının hesaptan çektiği para tutarının 12.000 YTL veya muadili döviz aşması durumunda kimliği tespit edilecektir.

ÖRNEK 2

Bay (A) adına hareket eden Bay (B), (X) A.Ş.'ye 15.000 YTL tutarında havale göndermek üzere bankaya müracaat etmiştir. Bu işlemle ilgili olarak;

- Bu havale işlemi devamlılık unsuru taşımamakla birlikte, tutarı 12.000 YTL'yi aştığından kimlik tespiti yapılması gerekmektedir.

- Banka tarafından, havale işlemini yaptıran Bay (B) ile adına işlem yapılan Bay (A)'nın kimlikleri ayrı ayrı tespit edilecektir.

- Havale tutarı olan 15.000 YTL'nin, (X) A.Ş. tarafından havalenin geldiği bankadan çekilmesi sırasında ise, gerek (X) A.Ş.'nin, gerekse şirket adına hareket eden kişinin kimliklerinin ayrı ayrı tespit edilmesi gerekmektedir.

ÖRNEK 3

Bay (A) İstanbul'da öğrenim gören çocuğunun (X) Bankası İstanbul Şubesindeki hesabına aynı bankanın Ankara Şubesi aracılığı ile 550 YTL havale göndermektedir. Bu işlemle ilgili olarak;

- Bay (A)'nın havale ettiği tutar 12.000 YTL'yi aşmadığından (X) Bankası Ankara Şubesinin kimlik tespiti yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.

- (X) Bankasının İstanbul Şubesi de hesaba gelen havale tutarını Bay (A)'nın çocuğuna ödemediği önce bankacılık uygulamaları açısından kimlik tespiti yapılmakta ise de Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde kimlik tespit zorunluluğu bulunmamaktadır.

f) Kimlik Tespitine Esas Belge Nevileri

Uygulama Yönetmeliğinin “*Kimlik tespit usulü*” başlıklı 6 ncı maddesinde; Başkanlık, kimlik tespitine esas belge nevini belirlemeye yetkili kılınmış ve bu yetkiye istinaden kimlik tespitinde kullanılacak belgeler, Türk uyruklu gerçek kişiler, yabancı uyruklu gerçek kişiler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, vakıflar, dernekler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküller için ayrı ayrı belirlenmiştir. Buna göre kimlik tespitinde kullanılacak belgeler;

- a- Türk uyruklu gerçek kişiler için nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport,
- b- Yabancı uyruklu gerçek kişiler için kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi,

- c- Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için tescile dair belgelerin (Ticaret Sicil Gazetesi (kuruluş/tadil) ve imza sirkülerinin aslı veya noterce onaylanmış sureti) ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri,
- d- Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler,
- e- Dernekler için il emniyet müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler,
- f- Tüzel kişiliği olmayan teşekküller için idare etmeye yetkili olduğuna ilişkin karar,

olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte 5253 sayılı Dernekler Kanununa istinaden yayınlanan Dernekler Yönetmeliğinde⁹; dernek kütüklerinin valilikler bünyesindeki il dernekler müdürlüklerinde tutulacağı belirtilmiştir. Bu nedenle kimlik tespitinde, bu birimler bünyesinde tutulan kayda ilişkin belgelerin esas alınması gerekmektedir.

g) Kimlik Tespiti ile İlgili Olarak Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar

(1) İkili ve Çok Taraflı Anlaşma İmzalanan Ülke Vatandaşlarının Kimlik Tespiti

Uygulamada ülkemizde imzalanan ikili veya çok taraflı bazı anlaşmalar gereğince; söz konusu anlaşmalara taraf ülke vatandaşlarının belirli sınırlar dahilinde ülkemize pasaport yerine anlaşmada belirtilen kimlik belgeleri ile girişine izin verildiğinden, bu kişilerin kimlik tespitinde hangi belgelerin esas alınacağı konusunda tereddütler yaşanmaktadır. Konu ile ilgili olarak aşağıda gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşları

19 Temmuz 1999 tarihinde Lefkoşa'da imzalanan ve 03.11.1999 tarih ve 4465 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan "*T.C. Hükümeti ile K.K.T.C. Hükümeti Arasında İki Ülke Vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma*"nın onaylanması Bakanlar Kurulunca 06.12.1999 tarihinde kararlaştırılmış ve 06.01.2000 tarih ve 23928 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Anlaşma hükümleri ile paralel olarak, İçişleri Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı arasında bir protokol yapılmış ve söz konusu protokol hükümleri uyarınca K.K.T.C. vatandaşlarına herhangi bir süre ile sınırlı olmaksızın Türkiye'ye giriş-çıkış ve seyahatleri sırasında pasaport yerine kimlik belgesi kullanma imkanı tanınmıştır. Bu sebeple, K.K.T.C. vatandaşlarının 4208 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat gereğince kimlik tespiti yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde, kimlik tespit işlemi bu kimlik kartı üzerinden yapılabilecektir.

(3) Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Anlaşmasını İmzalayan Ülke Vatandaşları

13 Aralık 1957 tarihinde Paris'te imzalanan ve 01 Aralık 1961 tarih ve 10972 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "*Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Anlaşması*"nın 1 inci maddesinde; âkid Tarafların vatandaşlarının, ikamet ettikleri memlekete bakılmaksızın, bu Anlaşma ekinde sözü geçen belgelerden herhangi birini

⁹ 31.03.2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ibraz ederek bütün sınırlardan diğerk akit Tarafların topraklarına girip çıkabilecekleri, söz konusu kolaylıkların sadece süresi üç ayı geçmeyen ziyaretleri kapsadığı, üç aydan fazla süreli ziyaretlerde veya kazanç temini amacıyla girildiği takdirde, muteber pasaport ve vize talep edilebileceği belirtilmiştir.

Söz konusu Anlaşma uyarınca, Avrupa Konseyine üye Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, Liechtenstein, İspanya, İtalya, Malta, İsviçre, Lüksemburg ve Yunanistan vatandaşları, kara, hava, deniz ve demiryolu hudut kapılarımızdan kimlik kartlarıyla giriş-çıkış yapma imkanına sahip bulunmaktadır.

Buna göre; en fazla üç aylık bir süre için Türkiye'yi ziyarete gelen ve kazanç gayesi gütmeyen yukarıda sayılan Avrupa Konseyine üye ülke vatandaşlarının, ülkemizde, kimlik tespit yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde; kimlik tespit işlemi, kendi kimlikleri üzerinden yapılacaktır. Ülkemize üç aylık bir süre için gelme şartına uygunluk durumu, Türkiye'ye giriş sırasında düzenlenen ve istenildiğinde ibrazı gereken "*Kimlik Kartı İle Seyahat Edenler İçin Hudut Kapılarından Giriş – Çıkış Formu*" ve bu formdaki tarih ile ispat edileceğinden söz konusu formun ibrazı sonrası okunabilir bir fotokopisi de alınacaktır.

Üç aydan daha fazla bir süre için veya kazanç amacıyla Türkiye'ye gelen söz konusu ülke vatandaşlarının, kimlik tespit yükümlülüğü gerektiren işlemleri yaptırmak istemeleri halinde, kimlik tespiti için pasaport veya ikamet tezkeresi aranacaktır. Ülkemize kazanç amacıyla gelme halinin tespiti ancak işlemi yaptıran kişinin beyanıyla veya işlemin mahiyetinden bunun açıkça çıkartılması durumunda söz konusu olup, bu konuda yükümlülere herhangi bir belge talep edilmeyecektir.

(4) Yabancı Ülkelerde Kurulu Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişiler

Yabancı ülkelerde kurulu ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler adına ülkemizde kimlik tespiti gerektiren bir işlem yaptırılmak istenmesi halinde Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespitinde kullanılacak belgeler tespit edilirken, bunların ülkemizde kurulu olup olmamalarına göre bir ayırım yapılmamıştır. Buna göre, söz konusu kişilerin kimlik tespitinde de, Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen veya bunların muadili olan belgelerin aranması gerekmektedir. Muadil belgeden kasıt, bunun belgeyi veren makam ve belgenin niteliği açısından ülkemizdeki düzenlemelerle örtüşen bir belge olmasıdır.

Ancak bu belgelerden, yabancı ülke yetkili makamları tarafından düzenlenenler bakımından, bunlardaki imzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin hangi sıfatla imzaladığının veya belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunun; ilgili ülkedeki Türk Konsolosluğu tarafından onaylanması veya 08 Mayıs 1962 tarihinde Lahey'de imzalanan ve 20.06.1984 tarih ve 3028 sayılı Kanun ile onaylanan "*Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkında Lahey Sözleşmesi*" çerçevesinde, bu Sözleşmeye taraf ülke yetkili makamı tarafından tasdik şerhinin (Apostil Şerhi) düşülmesi suretiyle belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu belgelerden yabancı dilde düzenlenenlerin Noter onaylı Türkçe tercümelerinin de ayrıca aranacağı tabiidir.

(5) İmza Sirkülerinin Kimlik Belgesi Olma Niteliği

Yükümlüler nezdinde ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler adına işlem yaptırılması durumunda, kimlik tespitine ilişkin olarak ibraz edilen noter tasdikli imza sirkülerinde, imzaya yetkili

kişilerin kimlik bilgileri dökümü de bulunduğundan, bu durumda tüzel kişiler adına imza atmaya yetkili şahıslardan ayrıca kimlik belgesi aslının talep edilip edilmeyeceği hususunda yükümlülere tereddüde düşüldüğü görülmektedir.

Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde, “**Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, dernekler, vakıflar ve tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılan işlemlerde işlemi yapan gerçek kişinin kimliği de tespit edilir. İşlemlerin başka bir gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılması halinde, adına hareket edilenlerin de kimliği tespit edilir.**” ifadesine yer verilmiştir.

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, tüzel kişi adına yükümlüler nezdinde kimlik tespitini gerektiren bir işlem yaptırılması durumunda; olayın, adına işlem yapılan tüzel kişi ve söz konusu tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi olmak üzere iki tarafı bulunmakta olup, her iki tarafın kimliğinin de mevzuatta belirlenen belgeler üzerinden ayrı ayrı tespit edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan; imza sirkülerinde, imzaya yetkili kişilerin kimlik bilgileri dökümü bulunmakla beraber, fotoğrafları bulunmadığından, işlem yapmaya gelen gerçek kişinin, imza sirkülerinde ismi geçen kişi olup olmadığını tespit etmek mümkün bulunmamaktadır. Bu itibarla söz konusu kişilerden ayrıntıları 4 Sıra No.lu Genel Tebliğde açıklanan kimlik belgesinin de istenilmesi gerekmektedir.

h) Kimlik Tespit Usulü

	İLK DEFA YAPILACAK İŞLEMLERDE	MÜTEAKİP İŞLEMLERDE
Bir gerçek kişinin kendi adına işlem yaptırması	<p>Bu kişinin kimliği nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaportun aslı veya bunların noter tasdikli suretlerinden birinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopilerinin alınması veya işlemle ilgili evrakın arkasına kimlik bilgilerinin kaydı suretiyle</p> <p>(Tablodaki açıklamalarda tekrardan kaçınmak amacıyla, gerçek kişilerin kimlik tespiti için öngörülen yöntem “<u>kimlik bilgilerinin alınması</u>” şeklinde ifade edilecektir)</p>	<p>Nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaportun aslı veya bunların noter tasdikli suretlerinden birisinin ibraz edilmesi ve bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle</p> <p>(Tablodaki açıklamalarda tekrardan kaçınmak amacıyla, kimlik belgeleri tek tek sayılmak yerine “<u>geçerli kimlik belgeleri</u>” ifadesine yer verilecektir.)</p>
Bir gerçek kişi adına başka bir kişi tarafından işlem yaptırılması	<p>Adına işlem yapılanın kimliği <u>kimlik bilgilerinin alınması</u>,</p> <p>İşlemi yaptıranın kimliği ise <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> ve asıl işlem sahibi adına hareket etmeye yetkili olduğuna ilişkin vekaletnamenin aslı veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması suretiyle</p>	<p>Gerçek kişi adına hareket eden kişinin yetkili olduğuna ilişkin vekaletname ve <u>geçerli kimlik belgelerinden birisinin ibraz edilmesi</u> ve bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle</p>

<p>Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi adına işlem yaptırılması</p>	<p>Adına işlem yapılanın kimliği, Ticaret Sicil Gazetesi (kuruluş/tadil) ve imza sirkülerinin aslının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopilerinin alınması suretiyle,</p> <p>Tüzel kişi adına işlem yaptıranların kimliği ise;</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşlem, Ticaret Sicili Gazetesi'nde a geçen yetkili kişi veya kişiler tarafından yaptırılmakta ise bunların <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> suretiyle • İşlem, Ticaret Sicil Gazetesi'nde adı geçen kişiler tarafından yetkilendirilmiş diğer kişiler tarafından yaptırılmakta ise bunların <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> ve yetkili olduklarına dair vekaletnamenin aslı veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması suretiyle 	<ul style="list-style-type: none"> • İşlem, ticaret sicilinde adı geçenler tarafından yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisinin, • İşlem, yetkilendirilmiş kişiler tarafından yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisi ve vekaletnamenin ibraz edilmesi ve bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle
<p>Dernek veya vakıf adına işlem yaptırılması</p>	<p>Dernek veya vakfın kimliği, kayıtlı bulunduğu kurumda tutulan sicile ilişkin belgelerin aslının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopilerinin alınması suretiyle,</p> <p>Dernek veya vakıf adına işlem yaptıran gerçek kişinin kimliği ise;</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşlem, sicil belgelerinde adı geçen kişiler tarafından yaptırılmakta ise bunların <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> suretiyle • İşlem, sicil belgelerinde ismi geçen kişiler tarafından yetkilendirilmiş diğer kişiler tarafından yaptırılmakta ise bunların <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> ve yetkili olduklarına dair vekaletnamenin aslı veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması suretiyle 	<ul style="list-style-type: none"> • İşlem, sicil kayıtlarında adı geçenler tarafından yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisinin, • İşlem, yetkilendirilmiş kişilerce yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisi ve vekaletnamenin ibraz edilmesi ve bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle

<p>Tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına işlem yaptırılması</p>	<p>Adına işlem yapılanın kimliği, idare etmeye yetkili olduğuna ilişkin kararın aslının veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması, işlemi yaptıran kişinin kimliği ise <u>kimlik bilgilerinin alınması</u> suretiyle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İşlem, idare etmeye yetkili olduğuna dair kararda adı geçenler tarafından yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisinin, • İşlem, yetkilendirilmiş kişilerce yaptırılmakta ise bu kişilerin <u>geçerli kimlik belgelerinden</u> birisi ve vekaletnamenin ibraz edilmesi ve bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle
---	---	---

Müteakip işlemlerde, ilgili evraka işlemi yaptıranın adı ve soyadının yazılması yeterlidir. Bu belgelerin tekrar fotokopilerinin alınmasına veya ilgili oldukları belgelerin arkasına kimlik bilgilerinin yazılmasına gerek bulunmamaktadır.

ÖRNEK

(Z) Limited Şirketinin müdürü Bay (A), şirket adına ticari mevduat hesabı açtırmak üzere (X) Bankasına başvurmuştur.

Hesap açma işlemi, işlemin tutarına bakılmaksızın kimlik tespiti yapılmasını gerektirdiğinden, bu işlemden önce Bay (A)'nın ve (Z) Ltd. Şti.'nin kimliğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Banka (Z) Ltd. Şti'nin kimlik tespitini, ticaret sicil gazetesinin (kuruluş/tadil) ve imza sirkülerinin aslının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopilerini almak suretiyle yapacaktır. Bay (A)'nın kimlik tespitini ise nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaporttan birisinin aslı veya noterce onaylanmış suretinden okunabilir fotokopisini almak veya işlemle ilgili evrakın arkasına kimlikte yer alan bilgileri kaydetmek suretiyle yapacaktır.

İşlem Bay (A)'nın yetkilendirdiği diğer bir kişi tarafından yaptırılmakta ise bu kişinin kimlik tespiti; nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaporttan birisinin aslı veya noterce onaylanmış suretinden okunabilir fotokopisinin alınması veya işlemle ilgili evrakın arkasına kimlikte yer alan bilgilerin kaydedilmesi ve vekaletnamenin aslı veya noter tasdikli suretinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisinin alınması suretiyle yapılacaktır.

Bay (A), (Z) Ltd. Şti. adına aynı hesapta 12.000 YTL üzerinde işlem yapmak üzere tekrar bankaya müracaat ettiği takdirde geçerli kimlik belgelerinden birisini ibraz etmesi yeterli olacak, banka kendisinde mevcut bilgilerden bu kişinin şirketin yetkilisi olduğunun ve kimlik bilgilerinin teyidini yapacak ve işlemle ilgili belgeye Bay (A)'nın adı ve soyadını yazmak suretiyle kimlik tespit işlemini tamamlayacaktır.

Ayrıca, Uygulama Yönetmeliğinde yapılan değişiklik gereğince, bu işlemi yaptıran Bay (A) ise bu kişinin, işlemi yaptıran Bay (A)'nın yetkilendirdiği diğer bir kişi ise, yetkilendirilen kişinin beyan ettiği adresin de kaydedileceği tabiidir.

i) Adres Beyanı

Uygulama Yönetmeliğinin “*Kimlik tespit usulü*” başlıklı 6 ncı maddesinde; “...*Tespit sırasında işlemi yapan gerçek kişinin beyan ettiği adres de kaydedilir.*” ifadesi yer almaktadır.

Bu bağlamda Uygulama Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinde de açıkça ifade edildiği gibi, adres tespiti, işlemi yapan gerçek kişinin beyanı üzerinden yapılacak olup ayrıca bir belge aranmayacaktır.

j) Kimlik Tespitinin İstisnası

Yükümlülerin;

- Genel, katma ve özel bütçeli idareler,
- Kamu iktisadi teşebbüsleri,
- Kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile,
- Bankaların kendi aralarında kendi namlarına yapacakları işlemlerde kimlik tespiti

yapma zorunluluğu yoktur.

2. KAYITLARIN SAKLANMASI

Uygulama Yönetmeliğinin 4 üncü maddesiyle; yükümlülere, kimlik tespitiyle ilgili belge ve kayıtları “...**son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl süreyle muhafaza etmek**” zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca bilindiği üzere 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 253 üncü maddesinde defter ve vesikaların ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak 5 yıl, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 68 inci maddesinde defterlerin son kayıt tarihinden diğer belgelerin de tarihinden itibaren 10 yıl süreyle saklanma zorunluluğu bulunmaktadır.

3. ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ

Yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan 19 yükümlü grubunun yanı sıra Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü, Noterler ve Tapu Sicil Müdürlükleri de şüpheli işlem bildiriminde bulunmak zorundadır.

a) Şüpheli İşlemin Tanımı

Uygulama Yönetmeliğinin 12 nci maddesinde şüpheli işlem, “yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun bulunması hali” olarak belirtilmiştir.

Şüpheli işlem bildirimine ait yükümlülük;

- Gerçek kişilerin bizzat kendileri,
- Tüzel kişilerin kanuni temsilcileri,
- Tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan görevlilerce yerine getirilir.

Bildirim, şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olanlara ait; şube, acente, temsilci, ticari vekilleri ve benzerleri tarafından yapılır. Yabancı kişi veya kuruluşların Türkiye’de faaliyet gösteren birimlerinin (şube, acente gibi) yükümlü olması durumunda, şüpheli işlemlere ilişkin bildirim, bu birimler tarafından yerine getirilir.

b) Şüpheli İşlem Bildirim Formu ve Şüpheli İşlem Tipleri

Yükümlülere rehber olması amacıyla, MASAK Başkanlığı tarafından çıkarılan 2 nolu Genel Tebliğde¹⁰ ondokuz adet, 3 nolu Genel Tebliğde¹¹ bir adet şüpheli işlem tipi belirlenmiş, düzenlenmesi gereken şüpheli işlem bildirim formuna ise 4 nolu Genel Tebliğ ekinde yer verilmiştir.

Ayrıca, bu 20 şüpheli işlem tipine uymayan, ancak şüpheli işlem tanımına uygun tarz ve mahiyetteki işlemlerin de, şüpheli işlem bildirim formununun 21 nci sırasında belirtilen “Diğer haller” seçeneği kapsamında, şüpheli işlem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

“Diğer haller” seçeneğinin, Rehberin II. bölümünde belirlenen genel ve sektörel göstergeler kapsamında işaretlenmesi hususu “Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Doldurulması ve İmzalanması” başlığı altında ele alınmıştır.

c) Haber Verme Yasağı (Bildirimlerin Gizliliği)

Şüpheli işlemi bildiren yükümlü, yükümlünün işlemi fiilen yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri, bildirimle ilgili olarak şüpheli işleme taraf olanlara hiçbir şekilde bilgi veremezler.

d) Şüpheli İşlem Bildirim Prosedürü

Yükümlülere şüpheli işlem bildiriminde bulunulması ile ilgili olarak takip edilmesi gereken prosedüre aşağıda yer verilmiş olup konunun daha kolay anlaşılmasını teminen oluşturulan şema bu bölümün sonunda yer almaktadır.

(1) Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler

Yükümlüler şüpheli işlemle karşılaştıklarında gerekli kimlik tespitlerini yaptıktan sonra, şüpheli işlem hakkında, gerekiyorsa, yetki ve imkanları ölçüsünde araştırma yaparak, edinilen bilgi ve belgeleri göz önüne alıp, Şüpheli İşlem Bildirim Formu’nu doldururlar.

Bildirimde bulunulan işlemlerle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve belgeler elde edilirse, yeni bir bildirim formu doldurularak, daha önce yapılan bildirimde ek olduğu belirtilmek suretiyle MASAK Başkanlığına gönderilir.

¹⁰ 31.12.1997 tarih ve 23217 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

¹¹ 07.02.2002 tarih ve 24664 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

(2) Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Doldurulması ve İmzalanması

Yükümlüler karşılaştıkları şüpheli işlemleri, herhangi bir parasal sınır gözetmeksizin Şüpheli İşlem Bildirim Formu ile bildirirler.

Şüpheli İşlem Bildirim Formundaki;

- Formu düzenleyen yükümlünün kimlik bilgilerinin,
- Şüpheli işlemi yapanın kimlik bilgilerinin,
- Başkası adına işlem yapıyorsa adına işlem yapılan kişinin kimlik bilgilerinin,
- Şüpheli işleme ait bilgilerin,

yer aldığı bölümler, işlemi yaptıranın ibraz etmiş olduğu ve sözlü olarak verdiği bilgiler doğrultusunda doldurulur.

Tespit edilen şüpheli işlem, formun arka yüzündeki şüpheli işlem tiplerinden hangisine uygun düşüyorsa, o seçeneğin önündeki boş kareye çarpı işareti konularak gösterilir.

Şüpheli işlem, formda sayılan tiplere uymuyorsa 21 inci sırada sayılan “Diğer Haller” seçeneği işaretlenir ve rehberin II. Bölümünde “Şüpheli İşlem Bildirimine Yönelik Göstergeler” başlığı altında belirlenen genel ve sektörel göstergelerden de yararlanılarak, şüphe arz eden durum bu seçeneğin önüne yazılır.

Yükümlülerce, formda istenilen bilgiler haricinde başka bilgiler de verilmek istenirse, bu bilgiler herhangi bir şekilde tabi olmaksızın, istenilen biçimde yazılarak, bu forma eklenip gönderilir.

Formun doldurulması bittikten sonra, form, işlemi yapan görevli ile birlikte, bu işlemin sonuçlandırılması konusunda imza yetkisine sahip bir yetkili tarafından imzalanır. İmzalanan Şüpheli İşlem Bildirim Formu öncelikle varsa uyum görevlisine gönderilir. Uyum görevlisi atama yükümlülüğü bulunmayanlar ise formu doğrudan MASAK Başkanlığına gönderirler.

Bankalarda işlemi yapan görevli ile işlemin sonuçlandırılması konusunda imza yetkisine sahip görevli arasında, işlemin şüpheli olup olmadığı hususunda görüş ayrılığı bulunması halinde ise Şüpheli İşlem Bildirim Formu tek imza ile uyum görevlisine gönderilir. Bankalarda ikinci imza, Şube Müdürü düzeyindeki görevlilerce atılır.

(3) Şüpheli İşlem Bildirim Süresi

Şüpheli işlemler, işlemin tespit edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde MASAK’a bildirilir. Buna göre, uyum görevlilerinin bu süre içerisinde değerlendirmelerini tamamlayarak, işlemin şüpheli olduğuna karar vermeleri halinde, formu MASAK’a göndermeleri gerekmektedir.

Başka bir ifade ile şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile bu işlemin MASAK’a iletilmesi arasındaki süre, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmesi de dahil en fazla 10 gündür.

(4) Bildirimin Yapılacağı Yer

Yükümlüler düzenledikleri “Şüpheli İşlem Bildirim Formu”nu

- faksla veya
- taahhütlü olarak postayla veya
- elden

MASAK’a intikal ettirirler.¹²

Faksla gönderilmesi halinde, bildirim aslının sonradan, taahhütlü postayla ya da elden MASAK’a gönderilmesi gerekir.

Ancak, gecikmesinde sakınca görülen hallerde şüpheli işlem ve işleme taraf olanlar, derhal Başkanlığın yanı sıra, yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına da bildirilir.

4. UYUM GÖREVLİSİ ATANMASI, TANIMI, NİTELİĞİ VE ROLÜ

Uygulama Yönetmeliğine eklenen 14/A maddesine göre, yükümlüler mevzuat hükümleri uyarınca yapmaları gereken bildirimler için idari düzeyde bir uyum görevlisi atarlar.

Uyum görevlisi atanacak yükümlü gruplarını, uygulamanın başlangıç tarihlerini, uyum görevlisinin nitelik, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu yetkiye istinaden çıkarılan 4 nolu Genel Tebliğ ile uyum görevlisi atanmasıyla ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir:

Uyum Görevlisi, yükümlülerin yapmaları gereken şüpheli işlem bildirimlerinin gereklerini yerine getirmek bakımından, ilgili kuruluşun idari yapısı içinde *genel müdür veya genel müdür yardımcısına doğrudan bağlı* olacak şekilde görevlendirilecek bir üst düzey personelini ifade eder.

Uyum görevlilerinin bu görevleriyle birlikte uhdelerinde -teftiş ve denetim dışında- başka görevlerin de bulunması bir sakınca yaratmamaktadır. Başka bir ifadeyle, yükümlüler uyum görevlisini, belirtilen şartlara uyulması kaydıyla, bünyelerinde istihdam ettikleri ve halen farklı bir görev ifa etmekte olan çalışanları arasından, bu görevi de ifa etmek üzere atayabilecekleri gibi, münhasıran bu işle uğraşmak üzere de atayabilirler.

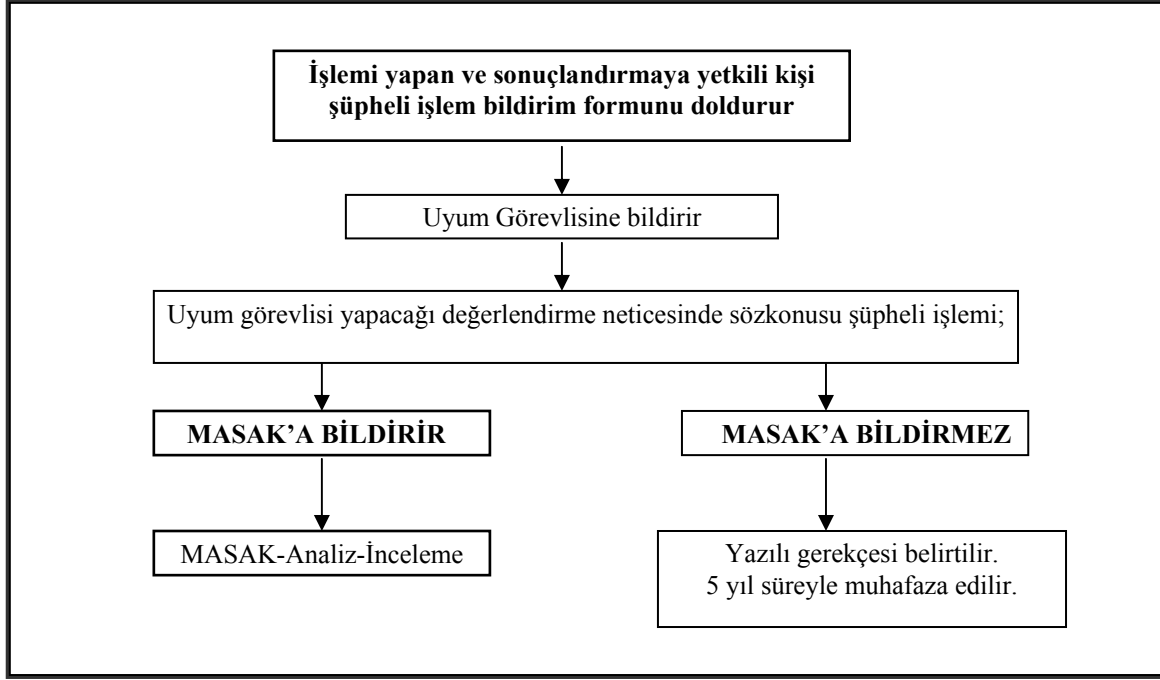
Atanan yetkili, MASAK Başkanlığı’yla “Uyum Görevlisi” sıfatı ile muhatap olur. Yükümlüler, uyum görevlisinin mevcut veya karşılaşılabileceği iş yükünü de dikkate alarak kendisine yardımcı olacak başka görevliler ile yeterli sayıda personel çalıştırabilirler.

Yükümlüler, uyum görevlilerine verilen görevlerin zamanında ve eksiksiz yapılabilmesi amacıyla gerekli önlemleri almalıdır.

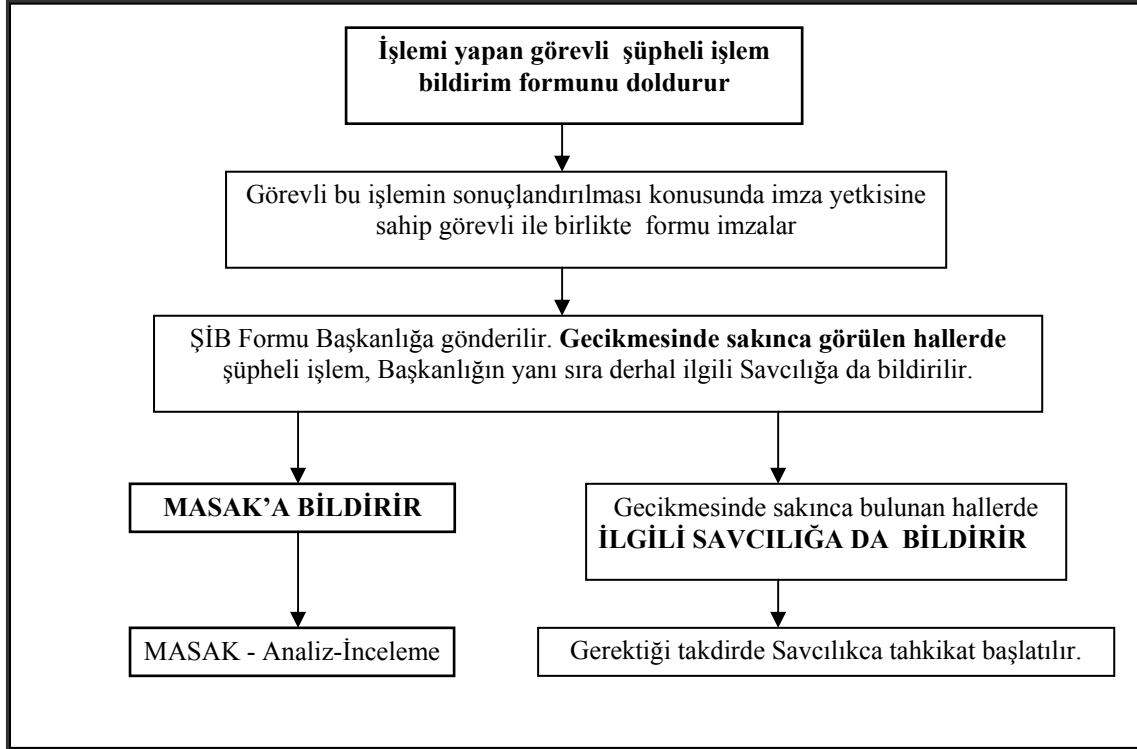
Yine 4 nolu Genel Tebliğ uyarınca ilk aşamada 23 yükümlü grubundan **bankalara** uyum görevlisi atamaları zorunluluğu getirilmiştir.

¹² MASAK’ın adresi “Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Maliye Bakanlığı N Blok Dikmen Caddesi 06100 Dikmen-ANKARA”, faks numarası (0312) 4152535-4152536 olarak değişmiş olduğundan, 2 ve 4 nolu MASAK Genel Tebliğinde belirtilen adres ve faks numarasının kullanılmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Bankalarda Şüpheli İşlem Bildirim Sisteminin İşleyişi¹³

Uyum Görevlisi Atama Zorunluluğu Bulunmayan Yükümlüler İçin Şüpheli İşlem Bildirim Sisteminin İşleyişi¹⁴

¹³ Şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile MASAK'a bildirilmesi arasındaki süre, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmesi de dahil en fazla 10 gündür. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili Savcılığa da bildirilir.

¹⁴ Şüpheli işlemler, işlemin tespit edildiği tarihten itibaren en geç 10 gün içinde MASAK'a bildirilir.

5. DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

a) Personelin Eğitimi

Uygulama Yönetmeliğine eklenen 16/A maddesindeki düzenlemeye göre; yükümlülerden, Yönetmelikle getirilen mükellefiyetlerin çalışanları tarafından bilinmesini sağlayacak gerekli eğitimi vermelerinin istenebileceği belirtilmiş ve yükümlülerce verilecek eğitim programlarını kapsam, konu, yükümlü grupları, uygulama tarihi ve usulü itibarıyla belirlemeye Bakanlık yetkili kılınmıştır.

Bu yetkiye istinaden, 4 nolu MASAK Genel Tebliğinde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

(1) Çalışanlarına Eğitim Vermek Zorunda Olan Yükümlüler

Çalışanlarına eğitim programı uygulama zorunluluğu ilk aşamada **bankalara** getirilmiştir

(2) Eğitim Programlarının İçeriği

Yükümlüler eğitim programlarının içeriğini aşağıdaki hususları dikkate alarak belirleyecektir:

- Kimlik tespit zorunluluğu bulunan işlemler, kimlik tespit usulü ve kayıtların saklanması,
- Şüpheli işlemlerin tanınması ve bildirim usulü,
- Yetkililerce istenilecek bilgi ve belgelerin verilme usulü,
- Yükümlülükler uymaması halinde uygulanacak müeyyideler.

Eğitim programları ihtiyaca göre sürekli olarak gözden geçirilecek, tüm meslek personelinin bilgilerinin güncel tutulması amacıyla düzenli aralıklarla tekrarlanacaktır.

Yıl içinde yapılan eğitim çalışmalarının istatistik amaçlı sonuçlarının, (eğitime katılan personel sayısını ve toplam eğitim saatini gösterecek şekilde) takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar MASAK'a bildirilmesi gerekmektedir.

b) Denetim

Uygulama Yönetmeliğinin 16 ncı maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği üzere; Başkanlık, yükümlülerin Kanun ve Yönetmelikteki mükellefiyetlerini yerine getirip getirmediğini inceleme elemanları¹⁵ vasıtasıyla denetlemeye yetkili kılınmıştır.

Ayrıca maddenin ikinci fıkrası ve 4 nolu Genel Tebliğ uyarınca; **bankaların**, işlemlerinin mevzuat hükümlerine uygunluğunu kontrol ettirmek üzere görevlendirdikleri müfettiş veya denetçilerine 4208 sayılı Kanun, Uygulama Yönetmeliği ve Tebliğlerle getirilen düzenlemelere uyulup uyulmadığının denetimini de yaptırmaları gerekmektedir.

Bankaların, yıl içerisinde yapılan iç denetim çalışmalarının istatistik amaçlı sonuçlarını (denetim yapılan şube sayısı, kimlik tespiti ve şüpheli işlem açısından kontrol edilen işlem sayısını gösterecek şekilde) takip eden yılın Mart ayının sonuna kadar Başkanlığa bildirmeleri gerekmektedir.

¹⁵ Başkanlığın talebi üzerine görevlendirilen maliye müfettişleri, hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri, bankalar yeminli murakıpları, hazine kontrolörleri ve sermaye piyasası kurulu uzmanları.

c) Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü

4208 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, Başkanlık ve inceleme elemanları tarafından istenilecek bilgi ve belgeleri vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdürler.

Başkanlık ve inceleme elemanlarınca kendilerinden bilgi ve belge istenilen gerçek ve tüzel kişiler, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten imtina edemezler.

Bilgi sözle veya yazıyla istenir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere keyfiyet yazı ile tekit edilir ve cevap vermeleri için kendilerine yedi günden az olmamak üzere uygun bir mühlet verilir.

d) Sır Saklama Yükümlülüğü

4208 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi gereğince;

- a) Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzman ve Uzman Yardımcıları ile Kurul Hizmetlerinde çalışan görevliler,
- b) Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Başkan ve Üyeleri,
- c) Bu Kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu görevlileri,
- d) Kararparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilgilerine ve ihtisaslarına başvuru olan gerçek ve tüzel kişiler,
- e) Kararparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilirkişilik görevi ifa edenler,

görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar.

Bu yükümlülük, yukarıda yazılı kimseler bu görevlerinden ayrılırsalar dahi devam etmektedir.

6. MÜEYYİDE

Kanun ve ilgili mevzuatta belirlenen yükümlülükleri yerine getirmeyenlerin muhatap olacakları ceza, 4208 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre; yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanan kimlik tespiti, kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirim, uyum görevlisi atanması, eğitim ve denetim yükümlülüklerine uyulmaması ile Başkanlık ve diğer yetkililerin istediği bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda altı aydan bir seneye kadar hapis ve onikimilyon liradan yüzyirmimilyon liraya kadar ağır para cezası öngörülmüştür.

Yükümlülüklerle aykırı hareket edenlere uygulanacak para cezası tutarları yıllar itibarıyla aşağıda gösterilmiştir.

YILLAR	CEZA TUTARLARI (TL)	
	Yasadaki Değerler (1996)	12.000.000
2000 Yılı	146.016.000	1.460.160.000
2001 Yılı	227.784.960	2.277.849.600
2002 Yılı	348.966.559	3.489.665.587
2003 Yılı	554.856.828	5.548.568.284
2004 Yılı	712.991.024	7.129.910.244
2005 Yılı (1.1.2005-31.5.2005)	792.846.019	7.928.460.191
2005 Yılı (1.6.2005-31.12.205) ¹⁶	348.000.000	3.480.000.000

4208 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinde düzenlenen sır saklama yükümlülüğün ihlali halinde ise bir seneden üç seneye kadar hapis cezası öngörülmüş, bu sınırların maddi menfaat karşılığında ifşa edildiğinin belirlenmesi halinde, elde edilen menfaat ve nemaların da müsadere olunacağı belirtilmiştir.

7. GERİ BİLDİRİM

Bilindiği üzere MASAK yıllık faaliyet raporlarını www.masak.gov.tr web adresinde düzenli olarak yayınlamaktadır. Söz konusu faaliyet raporlarında yükümlülerden alınan şüpheli işlem bildirimleri de dahil olmak üzere alınan ihbar ve diğer bildirimlere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

III.BÖLÜM ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİNE YÖNELİK GÖSTERGELER

A. AMAÇ VE HEDEFLER

Suç gelirlerinin aklanması ile mücadele mevzuatı, yükümlülere aklama ile ilgili olduğunu düşündükleri işlemleri şüpheli işlem olarak bildirme yükümlülüğü getirmektedir. Bu şüphe, işlemin büyüklüğü, özellikleri, niteliği gibi genel özelliklerden doğabileceği gibi müşterinin gelir ve servet durumu, işinin niteliği ve kapasitesi gibi öznel durumlardan ve her halükarda tüm bu nedenlerin bir araya gelmesinden ortaya çıkabilir.

Yükümlülerin müşterinin yaptığı işlemin şüpheli olup olmadığını kavraması için öncelikli olarak aşağıda belirtilen soruları kendisine sorması gerekmektedir:

- Müşteri işlem yaparken kişisel bilgilerini verme konusunda istekli midir?
- Müşterinin yapmak istediği işlem, müşterinin bilinen faaliyetleri kapsamında mıdır?
- Yapılan işlem müşterinin iş ve kişisel faaliyetleri ile orantılı mıdır?
- Yapılan işlemin uluslararası niteliğinin bulunması durumunda, bir başka ülkenin mali kurumu ile gerçekleştirilen işlem müşterinin işinin bir parçası mıdır?

¹⁶ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğüne ilişkin usul ve esasların belirlendiği ve 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca para cezalarının hesaplanma usulü değişmiş bulunmaktadır.

Şüpheli işlem teriminde geçen işlem ifadesi, tek bir işlem ile sınırlı olmayıp, örneğin ekonomik ve fonksiyonel olarak birbiriyle bağlantılı bir dizi işlem de bu bağlamda tek işlem sayılmalıdır.

Bir işlemin şüpheli olup olmadığı değerlendirilirken işlemin genel olarak değerlendirilmesi, tek başına şüpheli olup olmadığını anlaşılmasını sağlamaz. İşlemin içerdiği tutar, kimlere menfaat ya da zarar verdiği, işlemin yapıldığı coğrafi bölge gibi kriterler de göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak değerlendirme, her zaman müşteri özelinde yapılmalıdır. Çünkü bir müşteri için anormal görünen özellikler, bir başka müşteri için gayet olağan olabilir.

Şüpheli işlem bildirim mekanizmasının işleyişini ana hatlarıyla ortaya koyan bu rehber ile suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesinin yanında mali sistemin bütünlüğünün ve istikrarının korunması da amaçlanmaktadır. Bu nedenle, yükümlü sayılan tüm kişi ve kurumlardan aklama ile mücadelede aynı duyarlılığı göstermeleri, aktif işbirliğinde bulunmaları ve başta şüpheli işlem bildirimini olmak üzere bütün yükümlülükleri tam olarak yerine getirmeleri beklenmektedir. Çünkü aklamının önlenmesi sisteminin temel amaçları arasında, suçun önlenmesinin yanı sıra mali sistemin korunması da bulunmaktadır.

B. ŞÜPHELİ İŞLEM TİPLERİ VE ŞÜPHELİ İŞLEMLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER

Bu bölümde öncelikle 2 ve 3 nolu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliğlerinde yer alan şüpheli işlem tipleri sıralanmıştır. Bu tipler, aynı zamanda 4 nolu Tebliğ ekinde yer alan şüpheli işlem bildirim formunda da yer almaktadır. İlgili mevzuat uyarınca yükümlülerin bildirimde bulunurken bu formu doldurmaları ve bildirdikleri işleme uyan şüpheli işlem tipini formda işaretlemeleri gerekmektedir.

Daha sonra, tüm yükümlü gruplarına yönelik genel şüpheli işlem göstergelerine yer verilmiştir.

Bir sonraki bölüm ise yükümlü gruplarının faaliyet alanları dikkate alınarak oluşturulan sektörel şüpheli işlem göstergelerine ilişkindir. Sektörlere özgü şüpheli işlem göstergelerinin ayrıntılı olarak belirtilmesindeki amaç, her bir yükümlü grubu bazında çalışanlara rehberlik etmek ve karşılaşılabilecek işlemleri olabildiğince kapsamaktır. Sektörel şüpheli işlem göstergelerinde yer almayan yükümlü grupları, genel göstergelerden faydalanabilecektir.

Daha önce de belirtildiği gibi listelerde yer alan tipler sınırlayıcı olmayıp işlemlerin şüpheli olup olmadığının değerlendirilmesinde kullanılacak bazı temel özelliklerin verilmesi amaçlanmıştır. Şüpheli işlem başka bir tarz veya mahiyette de cereyan edebilir. Yükümlüler, yasadışı faaliyetler ile bağlantılı olduğundan şüphelendikleri işlemleri aşağıda sayılan tiplere veya göstergelere uysun uymasın bildirmek zorundadırlar.

Değerlendirme aşamasında yükümlülerin yapması gereken, kendi tecrübelerini ve sektörlerinin özelliklerini göz önünde bulundurmalarıdır ve bu rehberde yer alan genel veya sektörel şüpheli işlem göstergeleri, Tebliğlerde yer alan şüpheli işlem tipleri ile birlikte değerlendirilmelidir. Tespit edilen şüpheli işlem genel ve özel göstergeler arasında yer alıyorsa tebliğ ekinde yer alan şüpheli işlem bildirim formundaki “diğer haller” şıkkı işaretlenmelidir.

1. İKİ VE ÜÇ NO'LU GENEL TEBLİĞLER'DE BELİRTİLEN ŞÜPHELİ İŞLEM TİPLERİ

2 No.lu Genel Tebliğin II-B bölümünde ondokuz adet şüpheli işlem tipi belirlenmiş olup 3 nolu Genel Tebliğ ile bu ondokuz adet işlem tipine yirminci şüpheli işlem tipi ilave edilmiştir. Şüpheli işlem tipleri aşağıda gösterilmiştir.

- 1- İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, çok az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, sahteliğinden şüphe edilen belge ibraz edilmesi, mali durumla ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulması, yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi,
- 2- Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden (offshore-centres) veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması,
- 3- Kişinin banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması,
- 4- Müşterinin sürekli iş yaptığı veya para gönderdiği adresler dışındaki adres ve hesaplara, şüpheli gerektirecek şekilde önemli ölçüde para transfer etmesi,
- 5- Kötü bir ünü olan, belli bir iş kaynağı, ticari geçmişi ve alt yapısı olmayan bir kimse adına veya hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması veya yurtdışından büyük miktarlarda nakit gelmesi,
- 6- Genelde bir hesap kullanılmaksızın, yurtdışın-dan veya yurtdışına önemli miktarlarda para transferi yapılması, yeterli açıklama yapılmadan, elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi,
- 7- Kişinin aynı yükümlü nezdinde, alışılmadık bir şekilde birden fazla hesabının olması ve bu hesaplar toplu olarak ele alındığında büyük meblağlara ulaşılması veya aynı hesapta toplanabilecek tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veyahut devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının, bildirim yapılmayacağı tutara düşürülmesi,
- 8- Çok sayıda kişinin, makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya birçok ayrı hesaptan aynı hesaba transferin yapılması,
- 9- Yurt içinde bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalara fon transferi için emanet hesap açtırmaları veya sadece fon transfer etmek amacıyla açılan hesaplara yatırılan nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın geçici hesaplara aktarılması,
- 10- İşletme faaliyetleriyle orantısız hesapların olması ve bu hesaplar arasında transfer işlemlerinin yapılması, bu hesaplardan ticari saikle yapılmadığı açıkça belli olan işlemlerin gerçekleştirilmesi, kişiyle veya şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilere mutataş olmayan şekillerde ödemelerin yapılması,
- 11- Yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve bunun makul bir açıklaması olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması,
- 12- Yurt dışında bir hesap teminat gösterilerek, yurt içinde kredi alınması, daha sonra bu kredi ödenmeyerek borcu veren kurumun teminat gösterilen hesaptaki parayı haciz ederek yurda getirme koşullarının oluşmasının sağlanması veya yurt içinde normal koşullarda alınan bir kredinin geri ödenmesinin yurt dışında bulunan off-shore bankalardan yapılan transferlerle karşılanması,
- 13- Kredi talebinde, alınacak olan kredinin nerede kullanılacağına yönelik ikna edici bilgilerin verilmemesi ve bu kredinin geri ödenmesine dair net bilgilerin sunulmaması,
- 14- Birbirine yakın tutarda paranın yine birbirine yakın zamanda ülke dışına çıkması ve girmesi,

15- Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda, işlem yapılmıyormuş görüntüsü vermek amacıyla birbirini karşılayacak tutarlarda ve bir amaç veya olağaniüstü bir durum olmadığı halde alım-satım emirlerinin verilmesi,

16- Borsada işlem yapmak üzere aynı anda açılan, sürekli kar ve zarar sonucu veren işlemlerin yapıldığı iki veya daha fazla hesapta, benzer işlemlerin yapılması ve bu hesaplardan yararlanan kişilerin aynı olduğundan şüphelenilmesi veya bilinmesi,

17- Aracı kurum nezdinde açılan hesaplardaki büyük boyutlu zararın, sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplardaki karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması,

18- Aracı kurumlar nezdinde nakit olarak çok yüksek miktarda hesapların açılması ve ödemenin hesap açılırken veya takas gününde nakit olarak yapılması,

19- Aracı kurumlar nezdinde işlem miktarını ve hareketleri dikkat çekici kılmamak amacıyla, aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması.

20-Fonların, terörizm veya terörist eylemlerle ilgili veya bağlantılı olduğundan ya da bu amaçla kullanıldığından şüphe duyulması ya da şüphe duyulması için makul nedenler bulunması

21- Diğer haller

2. GENEL GÖSTERGELER

Genel göstergeler, bir işlemin şüpheli olup olmadığına ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede tüm yükümlü gruplarının göz önünde bulundurulması gereken göstergelerdir. Bu nedenle yapılacak değerlendirmede öncelikle genel kriterler ele alınacak, daha sonra sektörel göstergelere göre bir değerlendirme yapılacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, aşağıda sayılan göstergeler örnek olması ve sıklıkla karşılaşılmaması muhtemel davranışlar olması açısından gösterilmiş olup, sınırlı değildir.

a) Müşteri Profiline İlişkin Göstergeler

Bu başlık altında yer alan göstergeler, müşterilerin şüpheli davranışlarına ilişkindir. Bu davranışlar, şüphe doğmasında önemli ipuçları içermektedir. Bu nedenle bu bölüm ayrı bir önem taşımaktadır.

(1) Yetersiz, Tutarsız, Eksik Bilgi veya Belge Verilmesi

Müşterilerin veya bunların yasal temsilcilerinin yükümlülere başvurularında ibrazı ya da tevdi gereken belgelerin yetersiz bilgiler içermesi, bu bilgilerin birbiriyle tutarsız olması, örneğin vekaletnamedeki bilgiler ile kimlik belgesindeki bilgiler arasında çelişki bulunması ya da başvuruda istenen belgelerin eksik ibraz edilmesi, şüphe duyulması için yeterli neden oluşturan davranışlar olarak algılanmalıdır. Aşağıdaki davranışlar yetersiz, tutarsız, eksik bilgi veya belge verilmesine örnektir;

- Müşterinin, kendisiyle yapılacak yazışmalarda kullanılmak üzere ev adresini vermek istememesi.
- Müşterinin yaptığı işlemle ilgili net olmayan bilgiler vermesi, fazla bilgi vermeme eğiliminde olması ve yüz yüze ilişki kurmaktan kaçınması.
- Müşterinin vermiş olduğu ev veya iş telefonuna cevap verilmemesi veya böyle bir numaranın bulunmaması.
- Müşterinin ismini farklı şekillerde beyan etmesi (Örneğin: Ahmet Faruk X'in, A.Faruk X veya Ahmet F.X şeklinde kullanılması).

- Müşterinin doldurulması zorunlu bir belgenin doldurulmaması için görevliyi ikna etmeye çalışması.
- Müşterinin sahteliğinden şüphe edilen belge ibraz etmesi.

(2) Şüphe Duyulmasını Gerektirecek Özel Göstergelerin Bulunması

Bu göstergeler, daha somut bir şüphe duyulmasını gerektiren bir durumu göstermektedir. Şüphe duyulmasını gerektiren özel durumlara dair aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Müşteri hakkında basından alınan bilgiler.
- Müşterinin adının uluslararası kuruluşlarca yayımlanan listelerde yer alması.
- Yükümlü kuruluşun yerel birimlerinin bu doğrultudaki bilgileri.
- Müşterinin yasa dışı bir faaliyete iştirak ettiğini söylemesi.
- Müşterinin şüpheli olarak değerlendirilebilecek bir işlemin yapılması için para veya çeşitli hediyeler teklif etmesi.

(3) Yükümlü Kuruluşun Personeliyle ve Mevcut Diğer Kişilerle İlişkilerde Tutarsız Davranış Gösterilmesi

Yükümlü olarak tespit edilen kişi ve kurumların müşterilerinin gerek ekonomik, gerekse diğer yönleri ile davranışlarında tutarlılık aranmalıdır. Haklarında şüpheli işlem bildiriminde bulunulmasını engellemek amacıyla kişilerin bazen çok yakın, bazen ise tehditkar bir tavır takınmaları olasıdır. Ancak böyle bir kaygısı olmayan kişiler, yükümlü kişi ve kurumlara ve bunların personeline karşı genel olarak tutarlı davranışlar sergilerler.

Müşterilerin yükümlü sayılan kuruluşlarda genel olarak benzer davranış modelleri sergilemeleri de beklenir, ancak müşterilerin bu modellerin dışına çıkmaları şüphe duyulmasını gerektiren bir durumdur. Personelle veya diğer müşterilerle olağandan daha mesafeli ya da daha yakın davranışlar sergilenmesi, bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Şüpheli görülecek davranışlara ilişkin diğer örnekler şöyle sıralanabilir:

- Kişinin şahsi bilgilerini vermekte ve daha önceki faaliyetleri ile ilgili konuşmakta gönülsüz olması.
- Kişinin mantıklı bir nedeni olmaksızın, işlemlerinin çabuk yapılması için sürekli olarak personeli uyarması, baskı yapması.
- Kişinin yükümlülerle kişisel bağlantı kurmaktan kaçınması, sadece faks, teleks gibi iletişim araçlarını kullanması ya da işlemlerini sürekli vekil aracılığı ile yapması.
- Kişinin işlemlerine ilişkin bilgilerin faks, posta ya da başka iletişim araçları ile tarafına gönderilmesini istememesi.
- Kişinin daha önce iş ilişkisi kurduğu yükümlüleri açıklamak istememesi.
- Müşterinin mali kuruma sık sık başkaları ile gelmesi veya geldiğinde başkalarınınca izlenmesi.
- Müşterinin işlem hakkında yersiz şekilde açıklama yapması.
- Müşterinin, sinirli ve ısrarcı olması.
- Müşterinin son zamanlarda farklı mali kurumlarla peş peşe yeni ilişkiler kurduğunun görülmesi.
- Müşterinin kurum çalışanlarıyla mübalağalı samimi ilişkiler kurmaya çalışması.

(4) Kişinin Mali Profili ile Kişisel ve Ekonomik Durumu Arasında Tutarsızlık

Genel olarak kişilerin ekonomik durumları ile yaşam standartları arasında bir orantılılık beklemek, olağandır. Ancak kişilerin faaliyetlerinin çapı ile mali durumları ve yaşam standartları arasında makul bir orantı bulunmaması, bu kişinin aklayıcı olabileceği şüphesinin doğması için yeterli bir nedendir. Bu tutarsızlığa dair aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Kişinin oturduğu yerin, mali profili ile orantılı olmaması.
- Kişinin resmi ticari faaliyetleri ile orantısız olarak kendisine ve aile fertlerine ait lüks taşıtlar ve diğer varlıkların olması.
- Kişinin mali profilinde önceden yer almayan bir takım gelirleri daha sonra beyan etmesi.
- Kişinin faaliyet gösterdiği sektör ile bildirdiği işyeri adresi arasında uyum olmaması.
- Herhangi bir ekonomik aktivitesi olmayan kişilerin (öğrenci, işsiz, emekli, ev kadını vb.) yüksek tutarlı işlemler yapması veya yüksek tutarlı işlemler yapan bir firmanın sahibi olması.

(5) Üçüncü Kişilerle İlişkiler

Müşterilerin ticari ya da başkaca bir ilişkisinin olduğu kişi ve kuruluş da göz ardı edilmemelidir. Bu şirketlerin riskli olması, yine kişilerin riskli vekiller ya da ortaklar seçmesi veya paravan ya da off-shore bankalarla ticari ya da mali ilişkilerinin olması, şüphe duyulmasını gerektirir.

(6) Mülkiyet Durumu ya da Ortaklık Yapısı Karmaşık ve Olağan Olmayan Tüzel Kişiler

Bu kriter, müşterinin tüzel kişilik olması durumunda ele alınmalıdır. Tüzel kişinin ortaklarının olağandan fazla ya da az olması veya yönetim organının belirlenmesinde mutad uygulamalardan farklı durumlar olması, sermaye olarak konan malvarlığının mutad olmaması gibi hususlar, şüphe duyulmasını gerektirir. Bu duruma örnek olarak tüzel kişinin yöneticisinin tek başına tüm işlemleri yapmaya yetkili kılınması ya da çok uzun veya belirsiz bir süre için yönetim ile yetkili kılınması gibi durumlar da verilebilir.

b) İşlemlerle İlgili Göstergeler

Bu başlık altında yer alan göstergeler, işlemin yapılmasını talep eden gerçek veya tüzel kişiden ziyade yapılmak istenen işlemin niteliği ile ilgilidir.

(1) Tekrarlılık

Olağan ticari faaliyet gösteren kişi ve kuruluşların bu faaliyetleri kapsamında tekrarı olması gereken işlemler, münferit işlem olarak kalıyorsa ya da aksine, olağan ticari hayatta sık sık yapılmayan işlemler yineleniyorsa, bu durum şüphe duyulmasını gerektirir. Örneğin orta ölçekli bir firmanın büyük hacimli işletme kredilerini sık sık kullanması, ticari hayatta çok rastlanan bir uygulama değildir.

(2) Karlılık

Ticari hayattaki tüm faaliyetlerin karlılık esasına dayanması gerekir, aksi takdirde firmalar devamlılık sağlayamazlar. Ancak görünürdeki resmi faaliyeti dışında bir faaliyet gösteren firmalar karlılık esasını göz ardı edebilirler. Bir müşterinin bilinçli olarak kar etmediği ancak faaliyetlerine de devam ediyormuş görüldüğü, mali tablolar ya da başka göstergelerden anlaşılıyorsa, bu durum şüpheli olarak değerlendirilmelidir.

(3) Bölünmüş İşlemler

Mali olarak toplu yapılması gereken bir işlem, mantıklı bir gerekçesi olmaksızın bölünmüş ise, şüphe duymak gerekir. Çünkü gerek şüpheli işlem bildirimini, gerekse diğer yükümlülüklerden kaynaklanan bildirimlerden kaçınmak amacıyla mali işlemlerin bölünmesi, aklayıcıların en çok kullandıkları yöntemlerden biridir.

(4) Ekonomik Mantığı Olmayan İşlemler

Yapılan ya da yapılmak istenen işlemin ekonomik bir gerekçesi ya da mantığının olmaması, şüpheli bir durumdur. Konuya ilişkin olarak aşağıdaki örnekler verilebilir;

Kişiler için,

- Herhangi kabul edilebilir bir gerekçesi olmaksızın ikametgahına ya da işyerine uzak mesafede bulunan yükümlü gruplarıyla mali ilişkilere girmesi.
- Mali durumu hakkında yanlış bildirimde bulunması.
- Kişinin sürekli yatırım araçlarını değiştirmesi.
- Yüksek oranlı komisyon giderlerine katlanması, rasyonalite gözetmeden gayrimenkul ya da araç alıp satması.
- Kredi borçlarını ekonomik karlılık gözetmeden kısa sürede ve yüksek faize katlanarak kapatmak istemesi.
- Transfer işlemlerinde giderleri dikkate almadan olağan olmayan yöntemleri tercih etmesi.
- Mantıklı bir neden olmaksızın kişinin belirli bir bölgede birden fazla mali kuruluşta hesabının bulunması.

İşlemler için,

- Müşteri tarafından yapılmak istenen işlemle kişinin ortalama iş hacmi veya mali durumu arasında bir uyumsuzluk bulunması.
- Yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi.
- Müşterinin yaptığı işlemin, müşterinin çalıştığı sektördeki olağan uygulamalara göre sıra dışı olması veya müşterinin için uygun görünmemesi.
- Beyan edilen amaçla karşılaştırıldığında, işlemin gereğinden fazla karmaşık olması.

(5) Olağan Olmayan Ödeme Yöntemlerinin Kullanılması

Müşteri tarafından alışılmış ödeme yöntemleri dışında yöntemler kullanılmasına dair aşağıdaki örnekler verilebilir.

- Küçük kupürlü ve fazla miktarda nakit ödemesi yapılması,

- Farklı kişilere düzenlenmiş, ancak aynı kişiye ciro edilmiş küçük tutarlı çok sayıda çekin kullanılması
- Sık kullanılmayan bir döviz ile ödeme yapılmak istenmesi.

3. SEKTÖREL ŞÜPHELİ İŞLEM GÖSTERGELERİ

a) BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

Şüpheli Müşteri Davranışları ve Yetersiz-Yanıltıcı-Sahte Bilgi ve Belge Verilmesine İlişkin Göstergeler

- (1) Müşterinin işlem yapmadan önce; kimlik tespit ve şüpheli işlem bildirim zorunluluğu, işlem limitleri, bankanın aklama ile mücadelede kontrol yöntemleri, resmi raporlama sistemleri hakkında bilgi edinmeye çalışması ve bu yönde sorular sorması.
- (2) Müşteriden faaliyeti, mesleği ya da kimlik, adres, sabit telefon gibi kişisel bilgilerin alınmasında zorluklarla karşılaşılması veya müşterinin işlemlerin amacı, işlemlere konu fonların kaynağı ya da geldiği kurumlar hakkında açıklama yapmakta zorlanması veya bilgi vermekten kaçınması, müşterinin yasal veya idari olarak ibrazı veya doldurulması gereken bir belgeyi ibraz etmemek veya doldurmamak için banka görevlisini ikna etmeye çalışması.
- (3) Müşterinin makul ve geçerli bir nedene dayanmaksızın vekaletle yurt içinde veya dışında yerleşik çok sayıda kişi adına hesap açmak istemesi veya sürekli üçüncü şahıslar üzerine açılmış hesaplardan yapılan işlemler için nakit para yatırması veya çekmesi, hesap sahiplerinin hesabına yatırılan veya hesabında bulunan para konusunda yeterli bilgi sahibi olmaması.
- (4) Görünürde birbirinden bağımsız hareket eden ancak aynı adres, telefon ve benzeri iletişim bilgilerini veren müşterilerin, aynı lehdarlara havaleler göndermesi veya aynı amirlerden havaleler alması.
- (5) Müşteri tarafından aile, akrabalık veya herhangi bir iş ilişkisi bulunmayan kişilerle birlikte ortak kasa kiralınması veya kendisine ait kiralık kasaları kullanabilmeleri için bu kişilere vekaletname verilmesi veya kiralık kasanın çok sayıda kişi tarafından para kasası gibi kullanıldığını gösteren aşırı bir trafiğin olması.
- (6) Bir banka şubesiyle dikkate değer bir hesap ilişkisi ve işlem hacmi bulunmayan müşterilerin kiralık kasaları yoğun bir şekilde kullanması ve/veya bir işlemde hemen önce veya sonra kiralık kasaların farklı kişiler adına kiralınması.
- (7) Birbirleriyle hiçbir akrabalık bağı ya da iş ilişkisi olmadığı görülen kişilerin ortak tasarruf mevduatı hesapları açtırmaları, hesap üzerinde birlikte tasarruflarda bulunmaları, hesaplarda dikkat çekici şekilde tasarruf mevduatı profiline uymayan yoğun şekilde nakit işlem veya yurt içi ve dışından yönlendirilen elektronik transfer trafiği görülmesi.
- (8) Tüzel kişi müşterilerin ortakları ve yöneticileri olarak görünen gerçek veya tüzel kişilerin firmanın gerçek hissedarı olmadığını anlaşılmaması ya da firmanın sermayesi ve idaresinin, kötü bir ünü olan ya da resmi makamlarca haklarında dava açılmış veya

inceleme yapıldığı bilinen üçüncü şahısların kontrolünde olduğuna dair bilgi veya şüpheyi gerektirecek bir durum bulunması.

- (9) Tüzel kişi müşterilerin ortaklık yapısının değişmesi, yeni ortağın kişisel ve ticari geçmişi ile sağladığı sermayeye ilişkin fon girişlerinin kaynağı ve geldiği merkezler (özellikle off-shore finansal kurumlar) hakkında bilgi vermektan kaçınması, daha önce firmanın faaliyet gösterdiği alanla herhangi bir ilgisi, eğitimi ve iş tecrübesi bulunmaması.

Nakit Karakterli İşlemlere İlişkin Göstergeler

- (10) Müşteri tarafından getirilen nakit paraların ufak kupürlü ve kirli olması, çeşitli maddeler içinde gizlenerek taşındığını gösteren lekeler bulunması ve kokular yayması, özensiz ve acele bir şekilde paketlenmiş olması, sayıldığında müşteri tarafından beyan edilenden sık sık eksik veya fazla çıkması, deste içinde sahte banknotlara rastlanması, müşterinin, kendisi için normal sayılmayacak şekilde banknotları paketleyerek veya bir şeye sararak vermesi.
- (11) Müşterinin hesaplarında, müşterinin hayat standardı, işi ve gelir seviyesi ile ilgisi kurulamayan, toplamda büyük meblağlara ulaşan sık sık düşük tutarlı veya tek işlemde yüksek tutarlı nakit çekme veya yatırma işlemlerinin gözlenmesi.
- (12) Sadece fon transfer etmek amacıyla açıldığı görülen hesaplara yatırılan nakdin herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın ve yeterli açıklama yapılmadan sürekli olarak yurtdışına veya yurtiçine havale edilmesi veya belli bir dönem bu tür işlemler yapıldıktan sonra hesabın uzun süre hareketsiz kalması.
- (13) Sadece yurtdışından gelen transfer bedellerini tahsil etmek amacıyla açıldığı görülen hesaplara geçen havale bedellerinin herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın sürekli nakit olarak çekilmesi veya kısa bir süre bu tür işlemler yapıldıktan sonra hesabın uzun süre hareketsiz kalması.
- (14) Müşteri tarafından aynı bankanın birkaç şubesinde düşük bakiyeli durağan hesapların açık tutulması, bu hesaplara gelen transferlerin genelde ATM'lerden maksimum nakit çekme işlemleri ile çekilmesi.
- (15) Şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilerce şirket adına açılmış hesaplara ticari saikle yapılmadığı belli olan büyük tutarda nakit para yatırılması veya çekilmesi.
- (16) Müşterinin nakit paranın taşınması sonucu oluşabilecek can güvenliği, hırsızlık ve suistimal risklerini göze alarak özel bir ihtiyacının bulunduğu durumlar hariç olmak üzere hesaplarına tek seferde veya sık sık önemli meblağlarda nakit para yatırması veya çekmesi.
- (17) Hesap açma amacı ve bankayı tercih etme konusunda görünürde ekonomik sebepleri olmayan ve haklarında yeterli bilgi bulunmayan kişi ve kurumların yüksek miktarda nakit fon ile hesap açtırmaları.
- (18) Müşterinin işi ile ilgili olmayan veya işleriyle bağdaştırılamayan tutarlar üzerinden sık sık bankada nakit karşılıklar tesis ederek, bloke çek, teminat mektubu, ödeme emirleri gibi nakit benzeri enstrümanlar düzenlenmesini talep etmesi.

Elektronik Transferlere İlişkin Göstergeler

- (19) Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden, sınır ötesi merkezlerden (offshore-centres) ve “FATF İşbirliği Yapmayan Ülkeler Listesi”nde yer alan ülkelerden veya bu ülke ve merkezlere, yeterli açıklama yapılmadan tek seferde büyük meblağlı veya belli bir zaman aralığında önemli tutarlara ulaşan sık sık düşük meblağlı transferlerin yapılması.
- (20) Dikkat çekici tutarda ve sıklıkta olduğu görülen veya riskli bölgelerden yönlendirilen elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilme amacına ilişkin açıklama bulunmaması, transfer mesajlarında amir ve lehdarların tam adları ile adreslerinin bulunduğu alanların doldurulmaması ya da bu alanlarda gerçek amir isimleri yerine rumuz, kod, kısaltma veya “a client”, “one of our customers”, “instructor” gibi ifadelerin yer alması.
- (21) Müşterinin bilinen mesleği ve faaliyetleri, gelir kaynakları ve düzeyi ile ilgisi kurulamayan, dikkat çekici sıklıkta ve tutarda yurtiçi ve yurtdışı elektronik fon transferleri yapılması.
- (22) Yurtiçi veya yurtdışında yerleşik müşteri hesaplarına veya adlarına yurtdışından gelen fonların kısa bir süre sonra yine yurtdışına gönderilmesi veya müşterinin işlemi yapan görevliden henüz hesaplarına geçmeyen, geleceğini belirttiği transfer bedellerini yurt dışına gönderilmesini istemesi, geçiş hesabı olarak kullanılan bu hesaplar aracılığıyla birbirine yakın tutarda paranın yine birbirine yakın tarihlerde ülke içine girmesi ve çıkması.
- (23) Müşterinin belli bir neden olmaksızın aynı yabancı para cinsinden birden fazla hesap açtırması, özellikle nakit olarak getirdiği veya hesaplarına nakit olarak yatan fonları görünürde iş ilişkisi olmayan serbest ticaret bölgelerinde veya off-shore coğrafi alanlarda bulunan kişi ve kurumlara transfer etmesi.
- (24) Yalnızca yurt dışına para transfer etmek amacıyla hesap açılması, bu hesaplardan yapılan transferle ilgili olarak ya da transferi gönderen ve transfer yapılan kişiler arasındaki ilişki konusunda yetersiz, eksik bilgi bulunması ya da hiç bilgi bulunmaması.
- (25) Dolaylı bir şekilde yapılan elektronik fon transferleri (Örneğin, Türkiye’de yerleşik yabancı bir müşterinin, kişisel ve ekonomik durumu ile bağlantılı olmaksızın, kendi ülkesi dışındaki ülkelerden sıkça Türkiye’ye transfer yapması ya da bu ülkelere transfer yapması.)

Kimlik Tespiti, Kayıtların Saklanması ve Bildirim Prosedürlerinden Kaçınılmasına İlişkin Göstergeler

- (26) Müşterinin kimlik ibraz etmeksizin veya geçerli kimlik belgesi olmaksızın, sahte-hayali olduğundan şüphe duyulan isimle hesap açtırmaya, işlem yapmaya veya başkaları adına veya hesapları üzerinden işlem yaptırmaya teşebbüs etmesi, çalışanlara bu yönde işlemlerin gerçekleştirilmesi veya işlemlerinin raporlama dışı tutulması konusunda teklif, baskı ve tehditte bulunulması.

- (27) Müşterilerin, kimlik tespiti, kayıtların saklanması veya bildirim prosedürlerinden kaçınmak amacıyla belli bir eşğin altında işlem yapmaya teşebbüs etmesi, teşebbüs edilen işleme konu paranın birden fazla işleme, hesaba, havaleye veya nakit işleme bölünmesi.
- (28) Müşterinin aynı bankada, kendi adına veya adlarına hareket ettiği üçüncü şahıslara ait, benzer işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın bulunması veya hesap hareketlerinden diğer bankalarda da benzer hesapların açıldığının anlaşılması.
- (29) Çok sayıda kişinin, makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya birçok ayrı hesaptan aynı hesaba para transferi yapılması (Farklı amirlerden aynı amirlere veya aynı amirlerden farklı lehdarlara yasal raporlama limitlerinin altında bölünerek para transferi yapılması.)

Kredili İşlemlere İlişkin Göstergeler

- (30) Özellikle müşteri olmayı kendileri teklif eden, bankaca tanınmayan gerçek ve tüzel kişilerin nakit karşılıklı kredi veya mal alımına yönelik teminat mektubu talep etmesi, bankanın komisyon, masraf veya faiz oranlarını umursamıyor görünmesi.
- (31) Müşterinin, kredi veren bankaya yüksek tutarlı ve yabancı banka üzerine keşide edilmiş çeki teminat olarak vermesi, çeklerin kaynaklandığı ticari faaliyet hakkında çelişkili bilgiler vermesi, destekleyici bir belge ibraz edememesi, çekteki keşideci ile cirantalar arasında görünürde bir ticari ilişki kurulamaması, cirantaların dolandırıcılık ve kaçakçılık konusunda riskli bölgelerle bağlantılı olması.
- (32) Aklama ile mücadele konusundaki yasal sistemleri zayıflık gösteren ülke ve bölgelerde kayıtlı bankalardan kredi alınması, bu bankalardan temin edilen özellikle gerçekliğinden şüphe edilen mektuplara istinaden kredi taleplerinde bulunulması.
- (33) Müşterinin makul bir neden olmaksızın, aklama ile mücadele konusundaki yasal sistemleri zayıflık gösteren ülke ve bölgelerde kayıtlı şirketlerin veya yerleşik üçüncü kişilerin aktiflerini teminat göstererek kredi talep etmesi.
- (34) Müşterinin önemli malvarlığına sahip olmasına karşılık, bunları teminat göstererek kendisi için ekonomik olmayan kredi talebinde bulunması.
- (35) Müşterinin kaynağı belirsiz hamiline yazılı enstrümanları teminat göstererek kredi talep etmesi.
- (36) Potansiyel bir kredi müşterisinin krediyi alma amacını ya da ödediği kredi borcunun kaynağını belirtme konusunda isteksiz davranması veya kredinin amacı ve ödeme kaynağını belirtmeyi reddetmesi ya da kuşku uyandıran bir amaç ve/veya kaynak belirtmesi.
- (37) Makul bir gerekçeye dayanmaksızın, banka tarafından tanınmayan ve müşteri ile yakın ilişki içerisinde olmayan üçüncü şahıslar tarafından teminat verilmesi.
- (38) Yabancı bir banka tarafından çıkarılan mevduat sertifikasına dayanan teminatlarla yapılan kredi başvuruları.

- (39) Üçüncü şahısların çekleriyle ya da birden fazla cirosu olan çeklerle gerçekleştirilen geri ödemeler.
- (40) Kredi kartı müşterilerinin sürekli olarak büyük tutarlı nakit para çekimleri yapması, kredi kartlarının altın gibi nakde tahvili kolay olan kıymetli malların alışverişinde sürekli ve/veya sıradışı kullanılması.

b) SİGORTA SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Müşterinin kendi kişisel hesabından başka bir hesaba çek keşide ederek açıkça ilgisiz olduğu anlaşılan üçüncü bir taraf adına sigorta poliçesi satın almayı önermesi veya sigorta tazminatının söz konusu tarafın hesabına transfer edilmesi ya da edilmesinin talep edilmesi ya da açıkça ilgisiz olduğu anlaşılan üçüncü taraf adına lehdar değişikliği talep edilmesi.
- (2) Müşterinin hayat sigortası ya da emeklilik sigortası poliçesinin primlerini yüksek miktarda nakit olarak ödemesi.
- (3) Küçük miktarda ve düzenli ödemeye dayalı poliçeye sahip olan müşterinin aniden peşin ödeme ile önemli ölçüde büyük poliçe satın alma teklifinde bulunması.
- (4) Müşterinin makul bir nedeni olmaksızın ve özellikle de önemli oranda maddi kayba yol açacak şekilde poliçenin vadesinden önce geri ödenmesini istemesi ya da ödemenin üçüncü bir kişi lehine yapılmasını talep etmesi.
- (5) Tek primli sigorta sözleşmesinde ödemenin riskli bir ülkede yerleşik bir banka hesabından yapılması, elektronik transfer ya da döviz önerilmesi.
- (6) Müşterinin yaşı ve sağlık durumu ile uyumlu olmayan emeklilik planı veya hayat sigortası sözleşmesi için ya da müşterinin bilinen işi ile ilgisi olmayan bir riski sigorta ettirmek için başvuruda bulunması.
- (7) Müşterinin başka şirketlerden de poliçelerinin olduğunu söylemesi ya da bunun tespit edilmesi ve bu durumun müşterinin mali profili ile uyumsuzluk göstermesi.
- (8) Yüksek miktarda tek primli poliçe ile düzenli geri ödemeler talep edilmesi ve bu talebin müşterinin genel durumu ve beyan edilen düzenli gelirle bağdaştırılamaması.

c) SERMAYE PİYASALARINA İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Müşterinin sermaye piyasaları hakkında yeterli tecrübe ve bilgiye sahip olmamasına rağmen, makul olmayan ve çoğunlukla zararlı sonuçlanan dikkat çekici emirler vermesi, işlemler gerçekleştirilmesi.
- (2) Müşterinin, yatırımların riski, komisyonları, kredi maliyetleri ve vadeleri ile diğer işlemleri ve bunların maliyetlerini umursamaz görünmesi.
- (3) Tüzel kişi müşterinin ortakları veya kurucuları hakkında Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş olması.

- (4) Müşterinin mali durumuyla orantısız dikkat çekici büyük miktarda kredi kullanması, kullanılan krediye üçüncü bir şahıs tarafından teminat verilmesi.
- (5) Müşterinin herhangi bir sebep olmaksızın birden fazla aracı kuruluştaki hesap açması, değişik aracı kuruluşlar nezdindeki müşteri adına açılmış hesaplara veya başka kişilerin hesaplarına sürekli menkul kıymet ve/veya nakit virmanı yapması.
- (6) Müşterinin aldığı menkul kıymet kredisini aniden kapatması.
- (7) Müşterinin her zamanki faaliyetleri ile bağdaşmayacak şekilde, nakit kullanarak, büyük miktarlarda menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından satın alması.
- (8) Finansal yatırımların ve/veya getirilerinin, derhal, müşteri ile ilişkisi olmadığı görülen üçüncü taraflara aktarılması.

d) YETKİLİ MÜESSESELERE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Bir yetkili müesseseden ve/veya farklı şubelerinden kısa bir zaman dilimi içerisinde kimlik tespit zorunluluğu gereken limitin çok az altındaki tutarlarda döviz talebinin tekrarlanması.
- (2) Büyük miktarlarda döviz alım veya satım işlemi yapılması veya dövizin farklı bir dövizle değiştirilmesi.
- (3) Küçük banknotlar halinde ve olağan sayılamayacak miktardaki çok paranın büyük banknotlarla değiştirilmesi.
- (4) Müşteri tarafından değiştirilmek üzere getirilen nakit paraların kirli olması, çeşitli maddeler içinde gizlenerek taşındığını gösteren lekeler bulunması ve kokular yayması, özensiz ve acele bir şekilde paketlenmiş olması.

e) İKRAZATÇILARA İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Vadesi dolmamış veya problemlili bir kredinin umulmadık bir şekilde aniden geri ödenmesi.
- (2) Borçlunun kaynağı açıklanamayan (bilinmeyen) malvarlığı karşılığında borç talep etmesi.
- (3) Borçlunun önemli malvarlığına rağmen ekonomik olmayan borç işlemlerine girmesi.
- (4) Geri ödemelerin hamiline veya üçüncü tarafa ait çeklerle veya defalarca ciro edilmiş çeklerle ya da yüksek miktarda nakitle yapılması.

f) FAKTORİNG ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Faktoring şirketine vadeli satıştan doğan alacağını devreden firmanın (satıcı) müşterisi olan gerçek ya da tüzel kişilerle (alıcı) piyasa koşullarına göre sürekli ve yüksek bedellerle mal veya hizmet satışı gerçekleştirmesi.
- (2) Alıcı firmanın kendi mali gücünü aşacak boyutlardaki vadeli borçlarını zamanında ödemesi veya ödeyeceği konusunda taahhütte bulunması veya böyle bir durumda satıcı firmanın alıcı firma lehine borcunu ödeyeceği yönünde garantiler vermesi.
- (3) Alıcı firmaların satıcı firmalarla bağlantılı olduğu ya da bu firmaların paravan olabileceği konusunda tereddüt olması veya faktoring şirketine ibraz edilen faturaların gerçekliği konusunda şüphe duyulması.

g) FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Cari piyasa veya öngörülebilir değerleri bakımından uygun olmayan fiyatlar üzerinden finansal kiralama yoluyla makine ve ekipman kiralınması.
- (2) Normal olarak talep edilenlerden çok büyük miktardaki ve herhangi bir gerekçeye dayandırılmayan finansal kiralama ödemeleri.
- (3) Finansal kiralama borçlarını beklenmedik bir şekilde, süresinden önce bilinmeyen kaynaktan ödeyen müşterilerin yaptığı işlemler.
- (4) Finansal kiralama işleminin şahıs veya şirketin kendi hesabına ancak başkası namına yapıldığına dair izlenim.
- (5) Finansal kiralama sözleşmesine bağlı yükümlülüklerin ve ödemelerin, makul bir nedene dayanmaksızın kiracı yerine, üçüncü kişiler veya finansal kiralama konusu malı temin eden kişiler tarafından yerine getirilmesi.

h) TÜKETİCİ FİNANSMAN ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Müşterinin makul bir nedeni olmaksızın ve özellikle de önemli oranda maddi kayba yol açacak şekilde, aldığı krediyi aniden geri ödemesi ve ödemeyi büyük miktarda nakitle yapması.
- (2) Müşterinin elinde bulundurduğu önemli malvarlığına karşılık kendisi için kazançlı olmayan kredi işlemlerine girişmesi.
- (3) Müşterinin kredi maliyetlerini ve vadesini umursamıyor görünmesi.

i) PTT ve KARGO ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Posta ya da kargoyla gönderilen eşyanın, göndericinin çelişkili ya da yanıltıcı açıklamalarından dolayı, göndericinin beyanından farklı bir eşya olduğunun açık bir şekilde anlaşılması.

- (2) İlgili sektörde ticaret ya da imalat faaliyetinde bulunanlar (bayi, imalathane, vb.) dışındaki belli adreslere sürekli olarak kıymetli taş, maden vb. kıymetli değerler gönderilmesi.

j) GAYRİMENKUL SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Müşterinin iş veya aile ilişkisi gibi bir yakınlığı olmayan üçüncü kişiler adına mülk satın alması veya son dakikaya kadar gerçek alıcının ismini açıklamaktan kaçınması veya kendisi ya da mülkle ilgili belgelere adının yazılmasını istememesi ya da farklı isimler kullanması.
- (2) Müşterinin, mali durumuyla uyumlu olmayan yüksek değerli mülk satın alması ya da çoğu kez herhangi bir araştırma yapmaksızın veya bulunduğu mahal ve koşulları itibarıyla hesaplı olmayan ve büyük onarım masrafları gerektiren çok sayıda mülkü kısa bir zaman süreci içerisinde satın alması.
- (3) Gayrimenkul satmak isteyen müşterinin, kayıtlarda satış bedelini daha yüksek göstermek istemesi.
- (4) Müşterinin ilk ödemeyi nakitle, kalan kısmını ise sıra dışı bir kaynakla finanse etmesi veya gayrimenkulü yüksek miktarda nakit kullanarak peşin bedelle kiralaması.

İKİNCİ KİTAP TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ

A. GİRİŞ

Terör örgütlerinin amaç ve stratejileri farklılık gösterse de genel olarak faaliyetlerini geniş bir alana yaydıkları ve faaliyetlerinin finansmanı için de organizasyonun büyüklüğü ve faaliyet alanının genişliği ile doğru orantılı olarak çeşitli girişimlerde buldukları bilinmektedir.

Terörün finansmanında kullanılan fonların gerçek sahiplerinin kimliğinin gizlenmesi ve resmi makamların dikkatini çekmemek için, yasadışı yollardan elde edilen gelirleri yasal takipten korumak için başvurulana benzer teknikler kullanılmaktadır. Fakat terörizmin finansmanı için gerçekleştirilen mali işlemlerin çoğunlukla küçük tutarlarda olması ve bunun yanı sıra toplanan fonların yasal yollardan elde edilmiş olma ihtimali, bu fonların takip ve tespitini, aklama suçunun takip ve tespitinden çok daha zor hale getirmektedir.

B. ULUSAL MEVZUAT

18.07.2006 tarih ve 26232 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı “Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la, terör suçları ile terör amacıyla işlenen suçların kapsamı genişletilmiş ve terör suçundan ayrı olarak terörün finansmanı suçu düzenlenmiştir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun terörün finansmanı suçu ve nitelikli hali ile tüzel kişilerin sorumluluğuna ilişkin madde hükümleri aşağıdaki gibidir.

Terörün Finansmanı

Madde 8 – Her kim tümüyle veya kısmen terör örgütü faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa terör örgütü üyesi gibi cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi fail aynı şekilde cezalandırılır.

Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hâsıl olan menfaat ve değeri ifade eder.”

Nitelikli hal

Madde 8/A – Bu Kanun kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Tüzel kişilerin sorumluluğu

Madde 8/B – Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun yine 5532 sayılı Kanunla değiştirilen 7 nci maddesinde; örgüte üye olanların Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesinde ise; örgüte üye olanlara beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiştir.

C. ULUSLARARASI GİRİŞİMLER

Terörle mücadelenin en önemli parçasının, finans kaynaklarını tespit etmek ve kurutmak olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede, son birkaç yıldır uluslararası alanda pek çok girişimde bulunmuş ve ülkelerin olabilecek en yüksek düzeyde işbirliğinde bulunmaları yönünde tavsiyeler geliştirilmiştir.

1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NEZDİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER

a) Sözleşmeler

Ülkelerin refahı ile ekonomik ve siyasi istikrarını korumak ve dünya barışını sağlamak üzere kurulan ve bu çerçevede misyonunu ve vizyonunu belirleyen Birleşmiş Milletler, 1960'lı yıllardan bu yana insanların can ve mal güvenliğini tehdit eden ve gün geçtikçe global bir niteliğe bürünen terörle de mücadele etmek üzere çeşitli çalışmalarda bulunmuş ve terör faaliyetlerinin önlenmesi ve uluslararası işbirliğinin artırılmasına yönelik Sözleşmeler hazırlayarak ülkelerin imzasına sunmuştur.

Son yıllarda terörle mücadelenin başarılı sonuçlar vermesi ve tekrarının engellenmesi için finans kaynaklarının kurutulması gerektiği anlaşılmış ve bu görüş doğrultusunda Birleşmiş Milletler 1999 yılında “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme”yi hazırlayarak 2000 yılı başında ülkelerin imzasına sunmuştur. Böylelikle yıllardır terörle mücadele eden ve bu konuda pek çok girişimde bulunan ülkeler Sözleşmenin onaylanması ile birlikte terörün finans kaynaklarının tespiti ve önlenmesine yönelik olarak da iç hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapma yolunda ciddi adımlar atmışlardır.

Türkiye'nin 27 Eylül 2001 tarihinde imzalayıp, 10.01.2002 tarihinde 4738 sayılı Kanunla onaylamış olduğu Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair BM Sözleşmesinde ilk kez, o güne dek terörle mücadele amacıyla hazırlanan sözleşme ve protokollerden farklı olarak terörün yanı sıra bir de terörün finansmanı suçu öngörülmüş ve taraf ülkelerin iç hukuklarında terörün finansmanını cezalandırılabilir bir suç olarak düzenlemeleri gerektiği belirtilmiştir.

Sözleşmede terörizmin finansmanı suçu; terör suçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, herhangi bir kişi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlanması veya toplanması olarak tanımlanmıştır. Sözleşmede ayrıca uluslar arası yardımlaşma, zarar gören şahısların tazmini ve suçluların iadesi gibi hususlarda çeşitli hükümlere de yer verilmiştir.

b) Güvenlik Konseyi Kararları

Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin yanı sıra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik olarak tüm üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte kararlar almıştır. Bu kararlardan 1373 sayılı Karar somut yaptırımların yanı sıra genel nitelikte bir takım düzenlemeler de getirmiştir. Bu nedenle bu Karara kısaca değinmekte fayda görülmektedir.

1373 sayılı Karar ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bütün devletlerin,

a) Terörist eylemlerin finansmanını önlemesine ve cezalandırmasına,

b) Uyrukları tarafından veya toprakları üzerinde, terörist eylemleri işlemek için veya bunların terörist eylemleri işlemek için kullanılacağını bilerek, hangi şekilde olursa olsun, doğrudan ya da dolaylı olarak, kasten malî kaynak temini ve toplanmasını suç haline getirmesine,

c) Terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların, bu nev'i eylemlere katılanların ya da kolaylaştıranların; bu şahıslara ait veya bu şahıslar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kuruluşların; anılan şahıs ya da kuruluşlar adına veya bunların talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşların, (bu şahıslar ve kuruluşların sahip oldukları veya bunlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol edilen malvarlıklarından hasıl olan fonlar da dahil olmak üzere) fonlarını, diğer malî varlıklarını ve ekonomik kaynaklarını vakit geçirmeksizin dondurmasına,

d) Toprakları üzerinde bulunan bütün kişi ve kuruluşların, doğrudan veya dolaylı olarak, terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlere ya da işlemeye kalkışanlara, bu nev'i eylemleri kolaylaştıran ya da onlara katılanlara, bu şahıslara ait ya da doğrudan veya dolaylı olarak bunlar tarafından kontrol edilen kuruluşlara ve bu şahısların adına ya da talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşlara anapara katmalarını, malî katkıda veya ekonomik kaynak veya malî ya da buna bağlı diğer hizmetlerde bulunma ve sağlamalarını yasaklamasına

ilişkin hükümler getirilmiştir.

Yine 1373 sayılı Karar ile devletlerin,

- Suç soruşturmaları ve diğer usulî muamelelere ilişkin karşılıklı yardımlaşmada bulunmalarına,
- Sınırlarda etkili denetimler icra ederek teröristlerin ve terörist grupların hareketlerinin takibine, söz konusu kişi ve gruplara kimlik cüzdanları ve seyahat belgeleri verilirken gerekli denetimlerin yapılmasına ve söz konusu belgelerin taklit edilmesini ya da hileli kullanımını engellenmesine yönelik düzenlemeler yapmalarına,

ilişkin hükümler getirilmiştir.

Ayrıca anılan Karar ile uluslararası ve ulusal hukuka uygun olarak bilgi değişiminin sağlanması ve idarî ve adlî temelde terörist eylemlerin önlenmesi amacıyla işbirliğine gidilmesi öngörülmüştür.

2. FATF NEZDİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER

Suç gelirlerinin aklanması ile mücadele konusunda ulusal hukuk sistemlerinin geliştirilmesi, mevzuatların uyumlaştırılması, mali sistemin rolünün güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında sürekli bir işbirliğinin tesis edilmesi amacıyla kurulan ve bu amaçla tavsiyeler geliştiren FATF, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından sadece aklama ile mücadeleye yönelik tedbirler geliştirmek şeklinde belirlenen misyonunu terörün finansmanı ile mücadeleyi de kapsayacak şekilde genişletmiştir.

FATF, Ekim 2001 tarihinde tamamen terörün finansmanına yönelik olarak düzenlemiş olduğu Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı neticesinde; aklanmanın önlenmesine ilişkin tedbirler öngören 40 tavsiyesine, tüm ülkelerin kabul edip uygulamalarını istediği terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiyeyi ilave etmiş, daha sonra 22 Ekim 2004 tarihli FATF Genel Kurulu 9 uncu özel tavsiyeyi kabul etmiştir. Söz konusu özel tavsiyeler kısaca aşağıdaki gibidir:

1- Birleşmiş Milletler Belgelerinin Onaylanması ve Yürürlüğe Konması: Her ülke Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ni onaylamak ve tam olarak uygulamak için acil önlemler almalıdır. Ülkeler, terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve durdurulmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kararlarını, özellikle 1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını derhal yürürlüğe koymalıdır.

2- Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanının Suç Haline Getirilmesi: Her ülke, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanını suç haline getirmelidir. Ülkeler, bu suçların aklamalarının öncül suçları olarak düzenlenmesini temin etmelidirler.

3- Terörist Malvarlıklarının Dondurulması ve Müsaderesi: Her ülke terörizmin ve terörist örgütlerin finanse edilmesinde kullanılan paraların veya diğer malvarlıklarının gecikmeksizin dondurulması için gerekli önlemleri uygulamalıdır, bu malvarlıklarına el konulması ve müsaderesi için yetkili otoritelere imkân sağlayan yasal önlemleri de içeren önlemler benimsemeli ve yürürlüğe koymalıdır.

4- Terörizmle İlgili Şüpheli İşlemlerin Bildirimi: Aklama suçunun önlenmesine dair yükümlülükler tabi olan mali kurumlar veya diğer işletmeler veya varlıklar, fonların terörizm, terörist eylemler veya terörist örgütlerle bağlantılı veya ilgili olduğundan ya da

bunun için kullanıldığından şüphelenirlerse ya da şüphelenmek için makul nedenleri olursa, şüphelerini yetkili otoritelere derhal bildirmelidirler.

5- *Uluslararası İşbirliği*: Her ülke bir diğer ülkeye, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanına ilişkin davalar, idari araştırma ve soruşturmalar ile cezai ve medeni uygulamalarda mümkün olan maksimum yardımı sağlamalıdır.

6- *Alternatif Havale Yöntemleri*: Her ülke, gayri resmi bir para veya değer transfer sistemi veya ağı aracılığıyla transfer de dâhil olmak üzere, para veya değer transferi hizmeti sağlayan şahıs veya tüzel kişiliklerin lisanslı veya kayıtlı olmaları ve bankalara ve banka dışı mali kurumlara uygulanan tüm FATF Tavsiyelerine tabi tutulmalarının sağlanabilmesi için gerekli önlemleri almalıdır.

7- *Elektronik Transfer*: Ülkeler, para havale edenler de dâhil olmak üzere mali kurumların fon transferlerinde ve ilgili mesajlarda havaleyi yapan kişiye ilişkin tam ve makul bilgileri (isim, adres, hesap numarası) temin etmelerini gerekli kılmak için önlemler almalıdır ve söz konusu bilgi transfer veya ödemeler zincirindeki mesajlarda yer almalıdır. Ülkeler, mali kurumların, bu bilgileri içermeyen şüpheli fon transferi faaliyetlerini sıkı bir şekilde incelemelerini ve izlemelerini sağlamak için önlemler almalıdır.

8- *Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar*: Ülkeler, terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılabilen varlıklarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeterliliğini yeniden gözden geçirmelidir. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar özellikle istismara açıktır ve ülkeler bunların;
- terörist örgütler tarafından yasal kuruluş görüntüsü verilerek,
- varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dahil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak,
- yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere aktarılmasını gizleyerek veya saklayarak, kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri almalıdır.

9- *Kuryeler Aracılığıyla Para Nakli*: Ülkeler, nakit para ve para yerine geçen kıymetli evrakların fiziksel sınır ötesi naklini tespit etmek için bir bildirim sistemi ya da diğer beyan yükümlülüklerini de içeren önlemler almalıdır.

D. TERÖRÜN FİNANS KAYNAKLARI

Her ne kadar teröristlerin ve terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini finanse edebilmeleri için mali desteğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle; terör örgütleri mali kaynak bulma ve terör faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla bu fonları ihtiyaç duyan kişilere gönderme çabası içerisinde dirler.

Terör faaliyetlerinin finansmanı yasadışı yollardan gerçekleştirilebileceği gibi yasal kaynaklardan da sağlanabilmektedir. Terörün yasal ve yasadışı finans kaynakları ile kullanım alanları aşağıda sıralanmıştır;

1. YASAL KAYNAKLAR

Gönüllü olarak veya herhangi bir baskı, cebir veya şiddet söz konusu olmadığı halde tamamen duyulan korku nedeniyle terör örgütlerine maddi yardımda bulunulabilmektedir. Bu bağış veya yardımlar doğrudan nakit olarak yapılabileceği gibi yiyecek, ilaç, araç-gereç sağlamak gibi yollardan da yapılabilmektedir.

Hayır kuruluşları aracılığıyla toplanan bağışlarla da terör örgütlerine mali kaynak sağlanabilmekte, bağışta bulunan kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, hayır kuruluşunun beyan ettiği yasal amacı çerçevesinde kullanılacağı düşüncesiyle paralarını söz konusu kuruluşa aktarmaktadır. Kimi zaman bu hayır kuruluşları, toplanan paraların bir kısmını gerçekten yasal faaliyetler için harcamakta ve böylelikle yasal ve yasa dışı fonların birbirinden ayrılması daha da zorlaşmaktadır.

Terör örgütü üyesi iken ayrılmış kişilerce veya terörün finansmanı ile görünüşte bağlantısı olmayan kişilerce işletilen kuruluşların oluşturulması ve yasal ticari kazançların aktarılması ile de terör örgütlerine destek verilebilmektedir.

Terörün finanse edilmesinde en çok kullanılan yöntemlerden biri de yayın organlarının işletilmesidir. Yayın organları (kitap, dergi, gazete, takvim, video-teyp, televizyon, radyo, vb) vasıtasıyla terör örgütleri hem propagandalarını yapmakta hem de yasal görüntü altında para toplayabilmektedir.

Yine düzenlenen konser, şölen, sergi ve gösteri gibi sosyal etkinlikler yoluyla da yüksek tutarlı paralar toplanabilmektedir.

2. YASADIŞI KAYNAKLAR

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yasa dışı finans kaynaklarının başında gelmekte olup son yıllarda, “Narco Terörizm” kavramı, terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı bağlantının tanımlanmasında kullanılmaya başlanılmıştır.

Aynı şekilde silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terör örgütleri tıpkı uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi silah kaçakçılığında elde ettiği gelirleri de faaliyetlerinin finansmanında kullanmaktadırlar.

Terörle doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı kişilerce baskı ve tehdit uygulayarak, haraç şeklinde para toplanması da yasa dışı bir finansman yöntemidir.

Terör örgütleri ayrıca buldukları ülke dışındaki ülkelerde faaliyet gösteren insan kaçakçılığı şebekeleriyle anılan ülkelerdeki mensupları vasıtasıyla işbirliği yapmakta ve insan kaçakçılığını meslek edinmiş suç şebekelerinin gelirlerinden pay almaktadır.

Gasp ve soygun, küçük örgütlerin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Fidyeye amaçlı adam kaçırma faaliyetleri ise örgütlerin yaygın olarak kullandığı bir finansman yöntemidir. Örgüt bu faaliyetlerde başarısını kanıtlandığında adam kaçırmasına gerek kalmayıp korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam etmektedir.

İhalelere katılan firma ve şahıslardan zor kullanma yoluyla alınan fonların da terör örgütlerinin başvurdukları finansman yöntemleri arasında olduğu ifade edilmektedir.

3. FİNANS KAYNAKLARINI HARCAMA YERLERİ

Yasal veya yasadışı yollardan elde edilen gelirler; örgütsel amaçlı eylem ve faaliyetlerde kullanılmak üzere silah, mühimmat, bomba ve bomba yapımında kullanılan malzemelerin alınmasında; örgütün siyasi, ideolojik amaçlarla gerçekleştirdikleri faaliyetlerin maliyetinin karşılanmasında; örgüte ait hücre evlerinin her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasında; örgütsel

propaganda faaliyetlerinde bulunulması (kitap, dergi, bildiri, videoteyp kaseti gibi yayın araçlarının yayınlanması ve çoğaltılması) ve bu amaçla telefon, faks, daktilo, fotokopi makinesi, bilgisayar, yazıcı, tarayıcı gibi malzemelerin alınmasında kullanılabilir.

Elde edilen fonlar, örgüt mensuplarının akrabaları veya yakınları ya da örgüt mensubu olmayıp örgütçe tanınan ve örgütü destekleyen şahıslar adına menkul ve gayrimenkul alımlarında, örgüt tarafından kendisine sorumluluk verilen kişilerin her türlü masraflarının karşılanmasında veya cezaevinde bulunan örgüt mensupları ile ailelerinin ihtiyaçlarının karşılanmasında da kullanılabilir.

E. TERÖRÜN FİNANSMANI İLE AKLAMA SÜRECİ ARASINDAKİ BENZERLİK VE FARKLILIKLAR

Terör örgütlerinin yasadışı yollardan gelir elde etme yöntemleri geleneksel suç örgütleri tarafından kullanılan yöntemlerden çok az farklılık göstermektedir. Terör örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayıran temel özellik, güttükleri amaçta kendini göstermektedir. Terör örgütlerinin asıl amacı geleneksel suç örgütlerinden farklı olarak gelir elde etmek değil, elde ettikleri gelirle ideolojilerini gerçekleştirmek ve faaliyetlerinin devamını sağlamaktır. Bu bağlamda, terör örgütleri yasal yollardan gelir elde etme yoluna da başvurabilmektedirler.

Fonlar yasal yollardan elde edildiği için aklanması gerekli görülmemekle birlikte, terör örgütleri yine de yasal finans kaynaklarını ve bağlantılarını gizleme ihtiyacı duymaktadırlar. Bu ihtiyaç, terör örgütlerinin fonları yetkili birimlerin dikkatini çekmeden *toplamak* ve *kullanmak* için “aklama”ya benzer yöntemler bulmaları ve kullanmalarını gerektirmektedir.

Yapılan araştırmalar, terör örgütlerinin yasal yollardan elde ettikleri gelirleri de “aklama sürecinde kullanılan yöntemleri” kullanmak suretiyle gizlediklerini ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütleri, nakit kuryelerle yüklü nakit taşımacılığı yapmak, banka hesapları üzerinden çeşitli işlemler gerçekleştirmek, banka ve seyahat çekleri gibi çeşitli parasal araçları satın almak, kredi kartı kullanmak ve elektronik transferlerde bulunmak suretiyle, fonların kaynağı ve kullanım yerleri arasındaki ilişkiyi gizlemeye çalışmaktadırlar. Ayrıca yeraltı, internet ve telefon bankacılığı yöntemleri de terör örgütleri tarafından sıklıkla kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.

Yetkili otoriteler açısından yasal ve yasadışı yollardan elde edilen gelirler arasındaki en önemli fark; aklamaya mücadeleyle yönelik tedbirlerin yasal yollardan elde edilen gelirlere karşı uygulanamamasında kendini göstermektedir. Zira aklama, yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin suçla bağlantısını gizlemeyi amaçlayan faaliyet olarak tanımlanmaktadır.

Aklama suçunda işleme konu fonun kaynağının tespiti, terörün finansmanında ise daha çok fonun kullanım yeri önem arz etmektedir. Zira yasal bir fonun terörün finansmanında kullanılması, bu fonu bir anlamda yasadışı bir niteliğe dönüştürmektedir.

Yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin teröre aktarılmasına karşı, mali kuruluşlar aklamaya mücadele çerçevesinde geliştirilen yöntemleri kullanabilmekte, ancak yasal yollardan elde edilen gelirlerin teröre aktarılmasına karşı bu yöntemler yetersiz kalabilmektedir. Bu zorluğun yanı sıra mali kuruluşların karşılaşacağı diğer bir zorluk da, gerçekleştirilen işlemlerin boyutu ve niteliği ile ilgilidir. Örneğin, terör faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli fon, sıklıkla çok küçük tutarlarda paraların bir araya getirilmesi suretiyle ve kar amacı gütmeyen

kuruluşlarca toplanabilmekte ve terörist örgütlerin bulunduğu ülkelere transfer edilebilmektedir.

F. TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE MALİ KURULUŞLARIN ROLÜ

İster yasal yollardan isterse yasadışı yollardan elde edilmiş olsun, terörizmle bağlantılı kişi ve kuruluşlarla iş ilişkisine girilmesi yükümlüler açısından ciddi operasyonel ve yasal risk doğurarak, özellikle mali kuruluşların itibarını zedelemektedir. Bu risk, teröristlerin ve bunlarla bağlantılı kişi ve kuruluşların, yükümlülerin denetim ve izleme prosedürünün eksikliklerinden ve açık noktalarından faydalanmak suretiyle teröre mali kaynak aktarmaları durumunda mali kuruluşu daha da ciddi bir şekilde etkilemektedir.

Yükümlülerin terörizmin finansmanında suiistimal edilmeleri durumunda karşı karşıya kalacakları risklerden kurtulabilmeleri için, aklama suçunun önlenmesine yönelik tedbirlerin yanı sıra özellikle terörizmin finansmanında kullanılan fonların tespitinde kullanılmak üzere farklı uygulama yöntemleri geliştirmeleri gereği ortaya çıkmaktadır.

Daha belirgin olarak, yükümlülerin;

- terörizm konusunda riskli bilinen ülkelerle yapılan mali işlemler,
- bu ülkelerle bağlantılı müşteri hesapları,
- kar amacı gütmeyen veya yardım faaliyetlerinde bulunan kuruluşlar,
- elektronik transferler,

konusunda daha dikkatli olmaları gerekmektedir.

Son olarak, aklama için de geçerli olan müşterinin tanınması, kayıtların saklanması, şüpheli işlem bildirimleri gibi ilkelerin terörün finansmanı ile mücadele açısından da uygulanmasının gerekli olduğunu belirtmek faydalı olacaktır.

Yükümlülerden, fonların kaynağını ya da terörün finansmanı amacıyla kullanılıp kullanılmayacağını tespit etmeleri değil, terörün finansmanı ile bağlantılı olduğuna dair bir şüphe uyandırabilecek herhangi bir anormal davranışı bildirmeleri beklenmektedir. Mali kuruluşun terörün finansmanını diğer yasadışı kullanımlardan ayırabilmesi ancak bilinen teröristler veya terör örgütleri ile karşılaşmaları ve bunların mali kuruluşlar nezdinde işlem yapmaları durumunda söz konusu olacaktır.

Bu nedenle mali kuruluş nezdinde gerçekleştirilen bir veya bir dizi işlemin şüpheli olduğu değerlendirildiğinde bu durumun şüpheli işlem bildirimleri ile yetkili birimlere iletilmesi gerekli ve yeterlidir. Alınan bildirimler sonrasında başlatılacak süreçte, aklama suçu işlenip işlenmediğini veya terörizmin finanse edilip edilmediğini tespit etmek yetkili birimlerin görev ve yetki alanına girmektedir.

Bu noktada, gerçekleştirilen işlemlerin terörle bağlantılı olabileceği yönünde bir takım göstergelerin belirlenmesi önem arz etmektedir.

G. TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE BAĞLANTILI ŞÜPHELİ İŞLEM GÖSTERGELERİ

Terörün finansmanı açısından önem arz eden aşağıdaki göstergeler aynı zamanda genel olarak şüpheli işlemlerin tespitinde de kullanılabilirlerdir.

1. HESAPLARA İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (1) Normalde hareketsizken dönemsel olarak para yatırılan hesaplar.
- (2) Çok düşük bir bakiyeye sahip olan bir hesaba ansızın yüklü tutarlarda para yatırılması ve bunu müteakiben bakiye sıfırlanıncaya kadar bu paraların geri çekilmesi.
- (3) Aralarında görünürde hiçbir ilişki (aile bağı veya iş ilişkisi) olmamasına karşın, birçok kişinin imza yetkisine sahip olduğu hesaplar.
- (4) Aynı adrese sahip farklı yasal şirket veya organizasyonlar tarafından açılan, imza yetkisinin aynı kişi veya kişilere verildiği hesaplar.
- (5) Aynı kişi tarafından çok sayıda hesap açtırılması ve bu hesaplara yatırılan küçük tutarlı mevduatların toplamda o müşterinin beklenen geliriyle uyumsuz boyutlara ulaşması.
- (6) Bir terör örgütü ile bağlantılı olduğu bilinen gerçek / tüzel kişiler adına hesap açılması.
- (7) Normalde nakit işlemlerin gerçekleştirilmediği ticari bir hesaptan yüksek tutarlı nakit çekilmesi.
- (8) Bir kişi veya kuruluşun görünürdeki ticari faaliyeti ile orantılı olmayan tutarlarda mevduatın kişi veya kuruluşun hesabına yatırılması.
- (9) Bir hesap üzerinde gerçekleştirilen işlemlerde, hesabın normal kullanımıyla uyumsuz bir şekilde, nakit ve parasal araçların birbirine karıştırılması.
- (10) Aynı finansal kuruluşun farklı şubeleri vasıtasıyla veya aynı şubeye aynı anda giren bir grup kişi tarafından mevduatın parça parça yatırılması veya çekilmesi.
- (11) Borsada sık işlem görmeyen hisse senedi, tahvil ve türev araçların toplu olarak veya yakın tarihlerde parça parça alınıp satılması.
- (12) Müşterinin sürekli ATM'lerden işlem yapması, banka şubesinin bulunduğu bir mahalde birbirini takip eden tarihlerde sık sık ATM'lerden nakit yatırması veya sürekli günlük işlem limiti kadar nakit çekmesi.
- (13) Ticari işletmelerin normal ticari işlemleri dışında gerçekleşen, şirket hesaplarına değişik nakit ve nakit benzeri araçlarla sık sık üçüncü şahıslarca para yatırılması veya üçüncü şahıslara ödeme yapılması, normalde kişi ya da kurum adına çek veya diğer ödeme araçlarıyla kolaylıkla yapılabilecek ticari işlemin, kişi ya da kurum hesabına yüksek tutarda nakit yatımıyla yapılması.

2. ELEKTRONİK TRANSFERLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (14) Kimlik tespitine ilişkin yasal yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla düşük tutarlı transferler için talimat verilmesi.
- (15) Elektronik transferi gerçekleştiren veya adına işlem gerçekleştirilen kişinin kimlik bilgilerinin verilmemesi.
- (16) Fonların toplanmasının hemen ardından veya kısa bir zaman sonra bu fonların yabancı kişilere gönderilmesi için kar amacı gütmeyen kuruluşların hesaplarının veya ticari/bireysel hesapların kullanılması.
- (17) Üçüncü bir kişi tarafından müşteri adına elektronik transferler yoluyla döviz üzerinden işlem yapılması ve işlemlerin hiçbir ticari bağlantısı olmayan kişi veya ülkelerle gerçekleştirilmesi.
- (18) Aynı finansal kuruluşun aynı şubesinde aynı gün fakat farklı kişiler kullanılarak çok sayıda transfer işlemi gerçekleştirilmesi.

3. MÜŞTERİ VEYA MÜŞTERİ FAALİYETLERİNİN ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (19) Nakit işlemlerde bulunan kişilerin aynı adres bilgilerini vermesi, özellikle de adres bilgilerinin aynı zamanda iş adresi olarak belirtilmesi ve/veya belirtilen mesleği ile uyuşmaması.
- (20) İşlemi yapan kişinin beyan ettiği mesleğinin, işlemin türü veya hacmi ile orantılı ve uyumlu olmaması.
- (21) Müşterinin ticari faaliyetinin bilinmemesi veya faaliyetin kiralık kasa kullanımını gerektirmemesine rağmen ticari kuruluş adına kiralık kasa kullanılması.
- (22) Müşterinin kimliğinin tespiti veya doğrulanmasına ilişkin süreç sırasında açıklanamayan tutarsızlıklarla karşılaşılması. (örneğin daha önce ya da halen yaşanılan ülke, pasaportun ait olduğu ülke, pasaporta göre ziyaret edilen ülkeler ile ad, adres ve doğum tarihini teyit etmeye yarayan dokümanlarla ilgili olarak)
- (23) Kişilerin sabit bir adreslerinin olmaması ve adres bilgilerinin sürekli değişmesi.
- (24) Müşterinin yaptığı faaliyet böyle bir hesabın kullanılması gerektirmeksizin, bir ticari tüzel kişilik adına mevduat hesabı açılması.

4. TERÖRİST ORGANİZASYONLARLA BAĞLANTISINDAN ŞÜPHELENİLEN BÖLGELERLE GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEMLERE İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (25) Şüpheli bölgelerde açılan ticari bir hesaba hiçbir ticari açıklaması ve ekonomik amacı olmayan tutarlarda paranın elektronik olarak havale edilmesi ve/veya bu paraların hesaptan çekilmesi.

- (26) Şüpheli bölgelere ve/veya bu bölgelerden uluslararası işlemlerle fonların gönderilmesi ya da alınması, bu bölgelerde bulunan mali kurumlarda hesap açılması veya bu bölgelerdeki bankaların çıkardığı kredi kartlarının kullanılması.
- (27) Üçüncü kişilerce döviz değişimi yapılarak, terörizm ve kaçakçılığın yoğun olarak görüldüğü veya vergi cenneti olarak bilinen ve müşteriyle açık iş bağlantısı olmayan ülkelere müşteri adına fon transfer edilmesi.
- (28) Ulusal veya uluslararası otoritelerce terörizme destek verdiği belirtilen ülkeler ile FATF tarafından “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler-NCCT” olarak ilan edilen ülkelere ya da onlar üzerinden yapılan transfer işlemleri neticesinde kısa süre içerisinde oluşan mevduatların üçüncü şahıslara aktarılması.
- (29) Özellikle riskli bölgelerden veya bu bölgelere, bireysel ve ticari çok sayıda hesap kullanılarak fonların toplanması ve bu fonların az sayıda lehbara yönlendirilmesi.
- (30) Riskli bölgelerden ya da riskli bölgelere yapılan fon transferlerinde, işlemi makul kılacak ticari bir amaç olmaksızın, ticari nitelikli finansal işlemlerin kullanılması.

5. KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA İLİŞKİN GÖSTERGELER

- (31) Kar amacı gütmeyen kuruluşların (vakıflar, dernekler, hayır kurumları, vb) beyan edilen amacı, faaliyetleri ve görünen kaynakları ile mali işlemlerin niteliği, büyüklüğü ve toplanan ya da aktarılan fon tutarları arasındaki uyumsuzluklar. Örneğin kültürel faaliyet gösteren bir derneğin düzenlediği müzik festivalinden sonra, banka hesabına bu faaliyetle orantısız ölçüde büyük miktarlarda para yatırması.
- (32) Kar amacı gütmeyen bir kuruluşun banka hesabı ile ilgili mali işlemlerin sıklığı ve miktarlarında ortaya çıkan ani artışlar ya da tersi olarak kuruluşun hesabında fonları çok uzun süre bekletmesi.
- (33) Kar amacı gütmeyen kuruluşun yerleşik bulunduğu ülke içerisinde yaşayan bağışçılardan yardım alınmaması.
- (34) Yabancı yöneticilerin mevcudiyeti; özellikle söz konusu yöneticilerin kendi ülkeleriyle yapılan büyük miktardaki işlemlerin varlığı ve paranın gönderildiği yerin de yüksek riskli bir ülke olması.
- (35) Çok sayıdaki kar amacı gütmeyen kuruluşun açıklanmamış bağlantılarının mevcut olması; örneğin birkaç kuruluşun birbirlerine para transferi yapması ya da aynı adresi, aynı idareciyi veya personeli paylaşması.
- (36) Yeterli personeli, uygun bir ofisi ya da telefon numaraları bulunmayan kuruluşların mali işlem hacimlerinin yüksek olması.
- (37) Çok sayıda bireysel ve ticari hesap ya da kar amacı gütmeyen kuruluşların hesapları kullanılarak fonların alınması ve bu fonların kısa sürede yabancı lehdarlara transfer edilmesi.